

113
59

SENTENCIA (La) reyal donada per lo senyor rey Don Fernando II en la primera cort. *De Barcelona S. d.* — Constitucions fetas per lo ill. rey D. Fernando. *Barcelona, 1540.* — Concessa ad suplicationem stamenti ecclesiastici, 1536. — Pragmatica sanctio feta per lo ill. D. Fernando. *Barcelona, 1513.* — Constitucions fetas per la senyora reyna Dona Germana consort del Rey D. Fernando. *S. d.* — Constitucions fetas per la sacra magestat del imperador D. Carlos. *Barcelona, 1520, 1537, 1542.* — Pragmatica sanctio feta per D. Carlos. *Barcelona, 1539.* — Constitucions fetas per D. Philipp. In-4 goth. et lettres rondes (quelques piqûres dans la marge de la lettre B qui n'atteignent pas le texte). Rare.

Obiit hinc qd. hinc
documentum

15

11
11
11
11

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУ імені І. І. МЕЧНИКОВА

Es del Rey
don bernat Calvo
yegent la real ca
cellana

[Signature]
D. Julia de Bellafilla

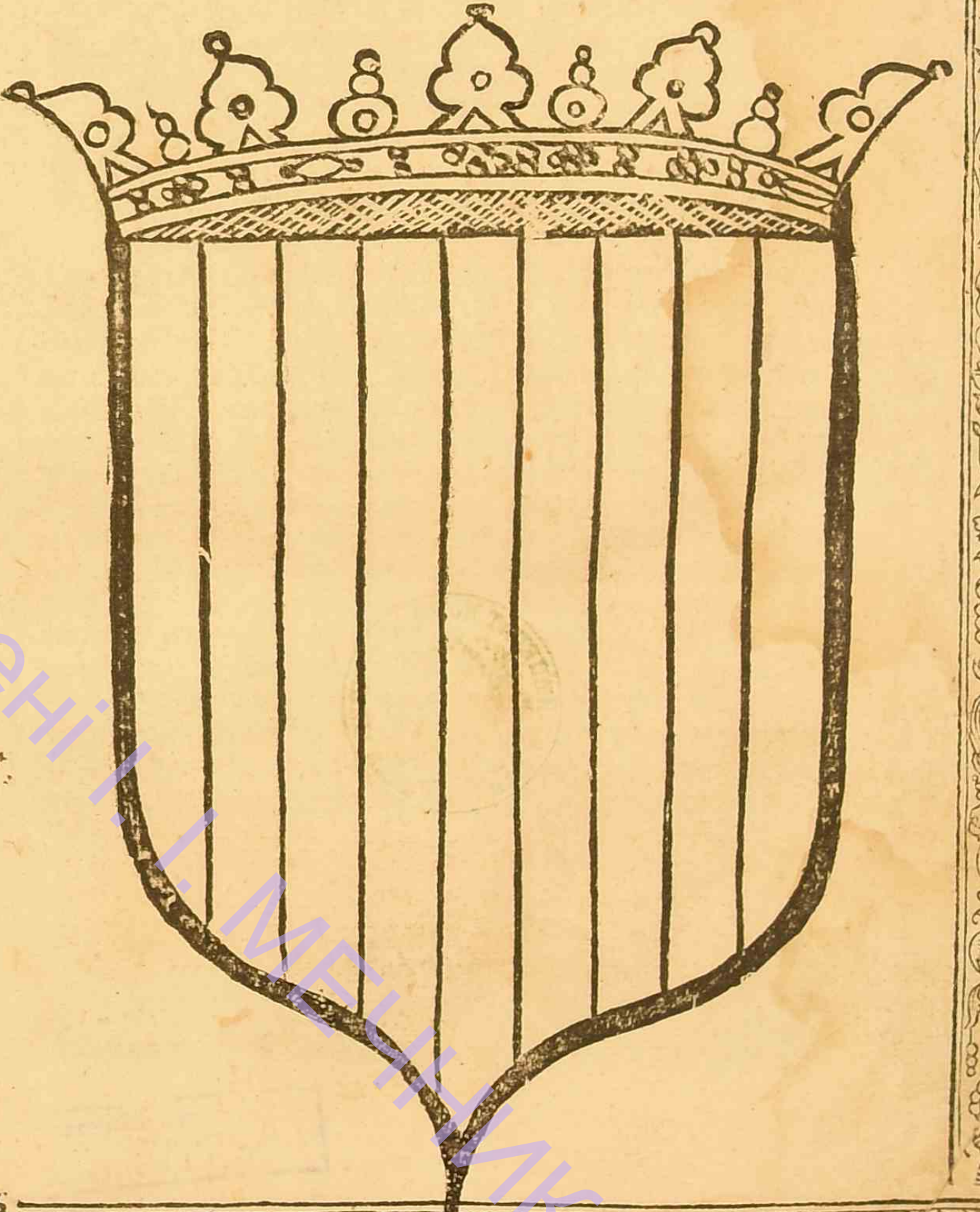

НАУКОВА БІБЛІОТЕКА ОНУЖЕНІ І МЕЛІТОНА

La l'entencia reyal donada p lo lenyor Rey don ferran
do segõ en la primera cort de Barcelona: passant en acte
de cort en virtut dl poder donat ala magestat per la dita
cort sob: e les differencies de part a part de uallants per
causa de les turbacions passades:

¶ La sentència donada p lo senyor Rey don Ferrando segó en la primera cort de Barcelona: passant en acte d cort en virtut del poder donat a la magestat per la dita cort sobre les diferències de part a part deuallats per causa dles turbacions passades.

Mos nōs de nre senyor Jesuchrist e dla humil e gloriosa mare s̄na humilmet inuocats. Nos dō Ferrando rē. Cust lo poder a nra magestad per la cort general en la present ciutat conuocada: que d present en aquella se celebra attribuit en e sobre los interessos e diferències qui erē e son d part a part puenints p causa de les passades turbacions del principat de Cathalunya: lo qual poder a nos p la dita cort attribuit es del tenor següent. La cort general del principat de Cathalunya cōuocada: e la qual de present se celebra p la magestat del senyor Rey en la ciutat de Barcelona ha feta de liberacio: q̄ antes nos podē concordar los interessos particulars e diferències q̄ son de part a part dins lo dit principat de Cathalunya prouenints per causa de les turbacions passades: sien remeses totes les dites diferències ala prefeta magestat del senyor Rey. a determinacio dela qual sobre aquelles se hage de star. Volēt la dita magestat no puiga seruir se de donatiu: si per la dita cort deliberat sera fer: fins a tant en les sobredites diferències hage declarat sa altesa. E no enten la dita cort en les sobredites coses remeses cōpendre o parlar se de res de donatiu: ne de redreç d̄ justicia: monedes: mercaderia: del general: ne de les diferències del senyor Rey ab particulars dela cort: ne de les remeses. E volen: que si la present cort era per la magestat del senyor Rey prorogada: a mes de tres mesos: o si aquella sera expirada o licenciada: que lo present poder sia extint. Estes les dites diferències e interessos q̄ erē e son de part a part en lo dit principat prouenintes per causa de les turbacions passades de a

A ij

155
1113.

ИЛ-32360

Историческая библиотека
Орловского университета
им. И. И. Мещерякова

quel assignamēt sobre les restitucions de les coses: q̄axi per via de confiscacions e de gr̄es cōcessiōs e impigneracions per la magestat del senyor Rey don Johā de altra recordacio pare nostre e per nos fetes e confirmades o de nou atorgades com en altra manera en lo temps de les dites turbacions son stades ocupades preses confiscades incorporades retengudes e liurades axi d̄ esglesies e perlonas eclesiastiques religiosos e coses pies: com de vniuersitats e perlonas legues no lo lameut viles castells lochs iurisdiccions rendes e dretes mas en cara censals violaris coses en fiteoriques e altres dauall specificades: vistes les dites confiscacions incorporaciōs gr̄es e concessiōs e ocupacions: vistes encara les capitulacions per lo dit senyor Rey pare nostre fetes e firmades ab algunes de les dites ciutats castells viles e lochs: en cara ab algunes perlonas del dit principat: e vists alguns cartells per lo dit senyor Rey pare nostre de gloriosa memoria: e per nos confirmats e de nou atorgats e firmats: vistes encara les destruccions e disminucions per causa d̄ les dites turbacions en lo dit principat vniuersalment en diuerses maneres leguides: ales quals si per nos no era degudament proueit e remediāt: leporia leguir total ruina perdicio exterminacio del dit principat e dels habitats en aquell. E pertal volēts nos com a Rey princep e senyor del dit principat e de la republica de aquell e de les hntants en lo dit principat iudits e vassals nostres en les dites coses en virtut del poder a nos per la dita cort donat e atribuīt degudament proueit: Los sancts quatre euangels deuāt nos proposats: e per nos reuerentment contemplats e mirats: pertal que los vills de nostra pensa millor puxen veure e proueit: lo present dia e hora a our nostre pronunciacio declaracio e determinacio assignats: los quals a major cautela assignam ales parts: que entre si tenien los dits interessos e diferencies: proceim a la nostra declaracio determinacio. la qual volē que haja forca: e ha aguda per acte de cort. com aquella que ab voluntat e consentiment de la dita cort e fa. Promulgam diem declaram pronunciam ientenciam statum e ordenam en e per la forma leguent.

L. i. De la restitucio dels bens del patrimoni real.

Dixeramēt ateses les diferencies q̄ son p̄nengudes per causa d̄ les turbacions sobre les alienacions impigneraciōs e ocupacions fetes d̄ viles castells iurisdiccions rendes e altres drets de n̄re real patrimoni entre les perlonas aqui son fetes: e moltes ciutats viles e vniuersitats reys nostres: que tenen priuilegis e per lur part alleguen constitucions e capitols d̄ cort: e atēnēt que entre les altres coses lo be augmēt e utilitat d̄l dit principat d̄ carbalunya sta en la cōseruacio de n̄re real patrimoni: lo q̄l p̄ causa d̄ les dites alienaciōs e impigneraciōs fetes daq̄l p̄ causa d̄ les dites turbacions es stat molt disminuīt en gr̄a interes e d̄a daq̄l e d̄ la republica d̄l dit principat.

pat: Pertal volēts aq̄stes coses torhar a degut stat: volem proueim manā statum e ordenā: q̄ tots e qual seuol castells fortaleles viles e lochs iurisdiccions ciuils criminals e mixtes dretes e rendes equal seuol altres bens de qual seuol nō e condicio sien pertanyents en qual seuol manera al nostre real patrimoni: q̄ durāt les dites turbacions e fins la present jornada axi per lo dit senyor rey pare nostre nostre cō per nos p̄ qual seuol utilitat o necessitat o altra causa orao a qual seuol perlonas encara que fossen reals o defanch real venuts donats o empenyorats o per qual seuol altra via alienats o venudes donades empenyorades o alienades luno e continent en aquell esser e punt: ques trobaran e sens hauer rao alguna de milloraments o pijoraments en temps ab los fruyts daquiauāt de uedors e cultidors tornats restituits e incorporats e tornades restituydes e incorporades a la reel corona e en nostre domini e patrimoni: axi com e en e stauen ans que les dites turbacions fossen fetes: axi com ab la present les restituim tornam e incorporam: reuocāt e hauēt per reuocades totes gr̄as donaciōs empenyoramēts vendicions e qual seuol altres alienaciōs: que de aquells e aquelles com dit es p̄ lo dit senyor Rey pare nostre: e per nos durant les dites turbacions e apres fossen fetes: e qual seuol promeses e cartells que per lo dit senyor Rey e per nos fossen donats e fetes. No obstant qual seuol pragmatiques en contrari de aq̄o disponents. Anant e prouent que daquiauant sien inuolablemēt obseruats e obseruades les cōstitucions e priuilegis axi generals com particulars tals alienacions prohibints: E per quant es contencio entre parts sobre la impigneracio per nos feta del castell vila e baronia de Archorell al noble mossen requere sens dez soler pretenent per la vna part esser de patrimoni reyal: e per l'altra esser baronia: no hauent de aq̄o feta complida examinacio per la breuitat del temps pertant de present exceptam del dit capitol la dita impigneracio e alienacio per nos feta al dit noble dels dits castell vila e baronia. Volent q̄ aq̄lla tingue e posesca no obstār lo present capitol: fins per nos per iusticia hi sia proueit. A des auant exceptam del dit capitol la vila d̄ Lambelis: que te e posseix lo egregi Lōre de Cardona: lo qual te la dita vila per titol del senyor Rey dō Johā pare nostre. per causa que perlon seruiçi transferi en mossen carriera lo castell e loch de Angles. fins que la dit comte sia satisfet del dit castell e loch de Angles o daq̄o q̄ li sia degut: o degues hauer per la dita causa.

L. ii. De la restitucio vniuersal dels bens.

A des proueim: statum e ordenā: e ab la present volē: e manam: q̄ totes e qual seuol viles lochs castells fortaleles baronies callanies censals censos casques scriuanies stablides jouades barudes salines pesqueres herbarges drets iurisdiccions axi ciuils com criminals e mixtes cases terres dignitats eclesiastiques seculares e altres beneficis regu

lars e encara puzats comandes de sant Johan de Hierusalem: e de les altres
ordens, militars de qual seuol nom siem dins lo principat de Catalunya en
semps ab los fruyts daquiuant cullidors e deuedors remetent e hauent per
remesos los passats e fins la present jornada rebuts: e q totes e qual seuol altres co
ses encara que fossen majors o menors que les de sus expressades: e encara que
fos necessari nomenadament la expressio de aquelles: les quals durant les tur
bacions passades e fins la present jornada son stades per lo dit senyor Rey pare
nostre e per nos e per altres preles occupades o alienades o per remuneracio de
serueys satisfacio de dans o per qual seuol causa major o menor encara que fos
per utilitat o necessitat del real stat a qual seuol vniuersitats o singulars perso
nes encara que fossen reials o de sancy reyal donades venudes empenyora
des o altrament alienades: sien descontinents e en lo punt e esser ques troberan:
sens hauer rao halguna de nulz amers o pijoraments o qual seuol altres despe
ses: que por conseruacio utilitat o necessitat de aquelles o altrament hi fossen: tor
nades e restituydes e tornats e restituits axicom ab la present les tornam e resti
tuim als primers senyors e posseydors de aquelles o a lurz hereus o successors o
hauen dret o potestat de aquells. Adanant e prouem: que de continents sien me
tos eu possessio de dites coles: axi com aquelles tenien e possehien ans de les tur
bacions passades e ans que les dites occupacions e alienacions fossen fetes. Re
uocant e hauent per reuocades totes e qual seuol gracies donacions empenyo
raments vendicions o qual seuol altres alienacions per qual seuol causa srao: a
qual seuol persones encara que fossen reials e de sancy reyal per lo senyor Rey
pare nostre o per nos o per altres hauent ne poder o per altres qual seuol perso
nes fetes. No obstant qual seuol capitulacions ab qual seuol ciutats viles e lochs
per lo dit senyor Rey pare nostre e per nos o altres hauent ne poder del dit se
nyor Rey o de nos fetes. Encara que en aquelles la dita restitucio fos demana
da e remeta a justicia. Encara que de les dites coles profanes fos plet pendent
e iudicis. E no resmenys per totes totes diferencies ab la present imposan silenci
a totes e qual seuol prelates barons magnats cauallers vniuersitats e singulars p
sones axi ecclesiastiques com seculares de aqui fos o pogues esser interes en e lo
bre qual seuol demades fetes o faedores judicialment o extra judicial per qual
seuol dans dampnages que axi per mar com per terra fossen stades fetes donats
sostenguts o encorreguts. Volent e manant que per nostres alguazirs o altres
officials nostres a qui pertanga exequutiua ment e sens altre proces cognicio sen
tencia o declaracio precedent la reale corporal possessio de totes les dites coles
sia als dits primers senyors: e posseydors: o hereus: o successors o hauent potes
tat de aquells en son testament: o en altra legitima manera de continents lliurada
e restituyda tota excepcio remoguda. De la qual empero restitucio general per al
guns esguarts nostre animo justament mouents exceptam los bens que foren
aquells: q reduits a nostra obediencia han fallit: e son stades ab sentencia per cris
de lela magestat condemnats e los bens confiscats. E mes exceptam de la dita
restitucio general los bens de aquells: que dins lo temps de la capitulacio de

Barcelona e fins en la present jornada no son stades veneguts o reduits ala obe
diencia del dit senyor Rey e nostra. E totes aquelles qui particularment e volu
taria se son pactats e concordats e tenen sentencies arbitrals encara q sobre aquelles
penjas plet iudicis o altres sentencies iudicials passades en cosa jutjada. Com
vullam quels dits pactes e sentencies sien seruats. Prouem empero: e declaram:
que les persones que hauran a fer restitucio segons forma de la present nostra de
claracio: hagen a pagar les pensions o carrecs de les coles: que hauran a resti
tuir. ço es los que seran deguts e degudes de e per lo temps que posseit hauran
E aquells e aquells hagen a pagar segons forma de la present nostra pronuncia
cio de terminacio e declaracio.

L.iii. Excepcio de la vila de Blanes feta del precedent Capitol.

Ades ne exceptam la vila de Blanes e altres terres: que lo egregi Comte de
Ardena e la cõtesa muller sua tenen del vescondat de Cabrera fins q hi sia
feta justicia segons orde de dret sobre les quals es deuant nos plet pendent. No
volem empero: que los dits Comte e Comtessa se pugent alegrar de qual seuol do
nacions e gracies o dretes adquisits per causa de les turbacions passades. Vo
lents que lo dit Comte e Comtessa sien tenguts e paguen los censals e altres car
recs: que sobre la dita vila e terres son carregats: tenint e posseynt aquelles se
gons la forma e orde de uall escrita e per nostra magestat ordenada.

L.iiii. Altra excepcio dels bens del Comte de Udica: los quals te mossen Sarriera.

Ades mes ne exceptam de dit capitol lo q te mossen Joha Sarriera de Udica
de Udica: lo qual meten en sequestre amans nostres dretidors per aquelles
persones: que per nos hi seran deputades: fins a tant que per nos en altra ma
nera hi sia prouent. Volem empero: que los censals que fa lo dit Comte de Udica
carregats sobre les viles lochs e terres de aquell e los que fan les dites vi
les lochs e terres sues conjunctament o diuisa: sien pagats segons forma dels con
tractes dels dits censals: reduits empero segons la reductio de sus faedors dels
censals. No obstant qual seuol gracies o donacions fetes dels dits censals per
causa de les dites turbacions fetes: les quals de sus hauem reuocat e reuocam:

L.v. Altra excepcio dels feus.

Ades ne exceptam callenies q tenen feu e les altres coles q tenen en feu
de feudataris de Lõtes Escõtes Barons Cauallers e altres singulars p
A iij

sones del dit principat. En los quals volem que sia feta justícia segons la manera e condicio de aquells Empero no volem se pugha hauer raho alguna de donacions confiscacions o altres gracies reals fetes per causa de les turbacions passades: com aquelles a bla present reuocam.

L. vi. Altra excepcio dels bens del noble don Ramon e don Hugó de Cardona.

Emes excepta el dit capitol e totes coses en aquell contengudes los castells viles e lochs de les baronies de Belpuig e de Lyniola e altres q' foren del noble don Ramon de Cardona quondam e apres vengueren al noble don Hugó de Cardona fill seu e ara tenem e posseheixen la muller e fills del noble don Anthon de Cardona quondam remettent axi com per la present remetter la q'stio q' es sobre los dits bens entre la dita muller e fills de don Anthon de Cardona quondam d'una part e lo noble don Hugó de Cardona fill del dit quondam don Hugó de la altra la qual causa o q'itio comete al illustre infant don Enrich nostre molt car colí lo qual sia tengut determinar la dita causa dins tres anys comptadors del dia q' corra lo dit don Hugó sera posada demada contra los sobre dits dauant lo dit illustre Infant Empero no entenem prejudicar en res per la restitució general q' maná fer ala noble dona castellana muller del dit quondam Anthon de Cardona ne a los fills ans expresamēt de aquelladita restitucio sien reseruats e exceptats com dit es ab totes gracies e drets: q' reguen sobre les dites baronies viles castells e lochs e altres terres: que foren del dit quondam don Hugó de Cardona. Pero si lo dit don Hugó dins vuyt dies daciauant comptadors acceptara lo pacte seguent dela qual acceptacio hage aconstar per acte public: volem que les dites parts hagen a seguir aquell e deixar la via del plet en lo qual cars reuocam la dita comissio e volem que sia haguda com si no fos feta. Lo partit premencionat es aquest que la noble dona Castellana muller del dit don Anthon de Cardona quondam e los dits sos fills per sos legitims tutors e curadors hagen e sien tenguts carregar per via de censals a rao de .xviij. milia per mil sobre les dites terres deu mil florins corrents migençar carta de gracia los quals sien del dit don Hugó per afer de aquells a les propies voluntats. E acceptant lo dit partit segon d'it es sia tengut definir ala dita dona Castellana e sos fills d' tot dret e accio q' per qual seuol causa a raholi pertague sobre les dites terres e nos amajor cautella en lo dit cas los ab solem e definim.

L. vii. Altra exceptio del censal de dona Elfa de perellos, alias dela comtessa de luna.

Emes exceptam del dit capitol e de les coses en aquell contengudes lo censal de penio de .cc. liures que lo dit Comte de Cardona fabia a dona Elfa de perellos de uallant dela comtessa de luna sa mare en lo qual farem ser justícia si per algun pretenet hauer dret en lo dit censal o part de aquell sera demanada. Saluant empero drets a qual seuol creadors censalistes o altres qui preteguessen hauer credits o obligacions generals o specials del dit censal als quals no volem ne entenem per la present excepcio en res prejudicar o derogar ans volem que en los dits creadors sia fet e seruat axi en lo modo e forma del pagament dels censals com en altres credits tot ço e quant en la present sentencia es contengut e ordenat.

L. viii. No ques deu pagar dels censals e violaris que los obedients fan a eglesies o coles pies.

Eximateix declaram sentenciam volem e maná q' totes e qual seuol singulars persones seculares d' qual seuol titol e condicio sien e encaró ecclesiasticas religioses priorats e comandes del orde de sant Johā de Hierusalē e dels altres ordens militars del principat de Catalunya qui sien estades o vengudes en la obediencia del senyor Rey pare nostre voluntariamēt e sens forca alguna fins per tot lany mil quatre cents setanta quatre inclusiv e apres hauran stat continuamēt en aquella e farā censals o violaris a eglesies monastirs beneficis ecclesiasticos seculares e regulars hospitals e coles pies: q' paguen daciauant p' temps de quinze anys primers vinets a rao de quatorze sous per liure de aq' la pensio: que feyen ans de les turbacions passades. E passats los dits quinze anys que paguen e sien tenguts pagar segons erē tenguts pagar ans de les dites turbacions. E remetem: e hauen per remeses les pensions degudes. Saluo que volem: q' paguen: les que son caygudes apres la publicacio de vna real pragmatica per nos feta en la present ciutat a vint e dos del mes de setembre del any mil quatre cents setanta non: e segons forma d' aquella. Exceptaz empero qual seuol pactes e concordies voluntariamēt e sens forca fetes e sentencies arbitrals o judicials passades en cosa intradada donades e promulgades el any mil quatre cents setanta quatre ença. E tots aquells qui quascū any han pagat e paguen majors anuals pensions de les dits censals e violaris dela present reducio. En los quals volem: q' los dits pactes concordies e sentencies sien seruats: e los senyors dels dites censals e violaris sien en lur possessio conseruats. prouent q' les dites pensions caygudes del dia dela publicacio dela dita pragmatica fins ara se hagen a pagar en quatre anys primers vinents. ço es quascū any la quarta part d' aquelles ultra la ordinaria pensio: que pagar deuē. Volent e declarant: que les vniuersitats que en temps ab lurs senyors e sens ells dela condicio predita serā obligades en los dits censals e violaris: sien compreses e enteses en lo present capitol e coses en aquell contengudes.

**Lo ques deu pagar dels censals e violaris: que los
obedients fan a singulars persones, qui no son sta-
des obedients.**

E si les dites e singulars persones seculares de qual seu o titol e condicio
lien e encara ecclesiasticos religiosos priorats e comades d'orde d' sant
Iohan de Hierusalé e de les altres ordens militars qui sien stades e ve-
gudes en la dita real obediencia voluntariamēt e sens força alguna fins
lany mil. cccc. lxxij. inclusiue e stant continuamēt en aquella fara censals e violaris
a singulars persones d' dit principat qui no son estades o vengudes voluntaria-
ment e sens força alguna ala dita obediencia fins per tot lany mil. cccc. lxxij. inclu-
siue stant apres continuamēt en aquella: volem: q paguen daciauant dits censals e
dits censals e violaris a rao. d. xij. sous per liura de aquella pensio: q feyen e ere ten-
guts fer ans de les dites turbacions. Hauēt per remedes les pensions passades e d'
degudes. Saluo q les degudes apres la publicacio de la dita pragmatica fins la
present jornada volez lie pagades segons forma de aquella. Excepta empero pac-
tes e concordies voluntariamēt e sens força alguna fetes fetes e sentencies arbitra-
ls o judiciales passades en cosa jutjada promulgades e fetes del any mil quatre
cents sexanta quatre ença. Et tots aquells qui son en possessio de rebre qualseu any
majors annuals pensions d' la present reduccio: en los quals volē q los dits pactes
e concordies e fines sien obseruats: e los posseydors mantenguts en lur possessio
Empero volem que lo illustre infant don Enrich nostre cosí en los censals que fa
dins lo principat de Catalunya a les persones de la dita condicio. pague
e sia tēgut pagar a rao de deu sous per liura de aquella pensio que ans de les di-
tes turbacions feya e era tēgut fer. E açometeix volem sia seruat quat als ce-
sals: que lo cōte de Cardona fa e es tēgut fer a les dites persones dins lo dit prin-
cipat. Proueint que les dites pensions caygudes del dia de la publicacio de la di-
ta pragmatica fins ara: se hagen a pagar en quatre anys primers vinentes. ço
es qualseu any la quarta part de aquelles vltra la ordinaria pensio que pagar de-
uen. E mes proueim: q les vniuersitats que ensemps ab lurs senyors e sen ells
de la dita condicio seran obligades en los dits censals e violaris a les dites perso-
nes: que no son stades o vengudes en la dita obediencia fins en lo dit any mill qua-
tre cents sexanta quatre inclusiue segons de sus es dit sien compreses e enteses en
lo present capitol e coses en aquell contengudes.

L. x.

**Lo ques deu pagar d'ls censals
e violaris q los obedients fan
a singulars persones aximateix
obedients.**

Si empero les dites persones de les dites condicions: qui son stades o vengudes
en la real obediencia voluntariamēt e sens força alguna fins per tot lany
mil quatre cents sexanta quatre inclusiue e stant continuament en aquella fara ce-
sals o violaris a persones: que aximateix sien estades o vengudes voluntariamēt
e sens força alguna en la real obediencia per tot lany mil quatre cents sexanta qua-
tre inclusiue stant continuament en aquella. volem: q pague aquelles per temps
de quinze anys primers vinentes a rao de quatorze sous per liura de aço q feyen
e eren tenguts fer e prestar ans de les dites turbacions e passat lo dit temps ha-
jen e sien tenguts segons pagauen e eren tenguts pagar ans de les turbacions
de sus dites remetent e hauent per remedes les pensions passades e degudes Sal-
uo que les degudes apres d' la dita real pragmatica fins ala present jornada vo-
lē que sien pagades segons forma de aquella. Empero del present capitol. excep-
tam tots aquells que altramēt se son pactats e cōcordats voluntariamēt e sens
força alguna e sentencies arbitrales o judiciales passades en cosa jutjada donades
e promulgades e los dits pactes e concordies fetes e fetes del any mil. cccc. lxxij.
ença. E mes exceptam aquells qui son en possessio de rebre casun any dels dites
pensions majors annuals pensions d' la present reduccio dels dits censals e vio-
laris en los quals cassos volem que los dits pactes concordies e sentencies sien
obseruats e los dits posseydors mantenguts en lur possessio prouehint q les
dites pensions caygudes del dia de la publicacio de la dita pragmatica fins ara
se hagen a pagar en quatre anys primers vinentes ço es cascu any la quarta part
d' aquelles. E mes prouehim que les vniuersitats que ensemps ab lurs senyors
o sens ells de la dita condicio seran obligades en los dits censals e violaris a les
dites persones que no son stades o vengudes en la dita obediencia fins en lo dit
any mil. cccc. lxxij. inclusiue segons de sus es dit sien cōpreses e enteses en lo pre-
sent capitol e coses en aquell contengudes.

**L. xi. Lo ques deu pagar dels censals e violaris
que los qui no son stats obedients fan als
qui per semblan no son stats obedients.**

Si empero les persones ecclesiasticas o seculares q no son stades o vengudes
en la real obediencia voluntariamēt e sens força alguna fins per
tot lany mil quatre cents sexanta quatre inclusiue: o no sien stades cōti-
nuamēt en aquella fara censals o violaris a persones ecclesiasticas e se-
culares: que aximateix no son stades o vengudes voluntariamēt e sens força alguna
en la real obediencia p tot lany mil quatre cents sexanta quatre inclusiue: o no son
stades cōtinuamēt en aquella: volem: q pague aquelles per temps de quinze anys pri-
mers vinentes a rao de setze sous per liura: daço que feyen e ere tēguts fer e prestar
ans de les dites turbacions. Remetēt e hauēt per remedes les pensions passades
e degudes. Saluo que les degudes apres de la dita real pragmatica fins ala pre-

sent jornada volent que sien pagades segons forma de aquella. Empero del present capitol exceptam tots aquells qui altrament se son pactats e concordats voluntariament e sens força alguna e sentencies arbitrals o judicials passades en cosa jurada donades e promulgades: e los dits pactes e concordies fets e fetes del any mil quatre cents setanta quatre ençà. E mes exceptam aquells. q̄ son en possessio de rebre quascun any deles dites pensions majors annus penions dela present reduccio dels dit censals e violaris. En los quals cassos volen los dits pactes concordies e sentencies sien seruat: e los dits posseidors mantéguts en lur possessio. Proueint que les dites pensions caygudes del dia dela publicació dela dita pragmatica fins ara se hagen a pagar en quatre anys primers vinents. ço es quascun any la quarta part de aquelles vltra la ordinaria pensio: q̄ jurta la dita reduccio pagar deuen. E mes proueint: que les vniuersitats que en temps ab lurs senyors o sens ells dela dita condicio seran obligades: en los dits censals e violaris ales dites persones que no son stades o vengudes en la dita obediencia fins en lo dit any mil quatre cents setanta quatre inclusiu (segons de sus es dit) si e preses e enteles en lo present capitol e coles en aquell presentades.

L. xij. Lo ques deu pagar dels censals e violaris que los qui no son stades obediens fan a eglellias o coles pies o a persones obediens.

Empero si les persones ecclesiastiques e seculars qui no son stades o vengudes en la real obediencia voluntariament e sens força alguna fins per tot lany mill quatre cents setanta quatre inclusiu: o no son stades continuament en aquella farã censals o violaris a eglellies monastirs bñificis ecclesiastichs seculars e reglars hospitals e coses pies o a persones ecclesiastiques o seculars q̄ no son stades o vengudes en la real obediencia voluntariament e sens força alguna fins per tot lany mil quatre cents setanta quatre inclusiu stant continuament en aquella. volẽ e ordenam e manã: q̄ paguẽ e sien tregudes pagar les pensions dels dits censals e violaris: segons pagauen: e eren tregudes pagar ans dels dites turbacions. Remetẽt e hauent per remeies les pensions passades e degudes. Saluo que les degudes apres dela real pragmatica fins ala present jornada volent que sien pagades segons se pagauen: os deuen pagar ans deles dites turbacions. Les quals hagen a pagar en quatre anys primers vinents ço es la quarta part de aquelles quascun any vltra la ordinaria pensio: que justa la dita reduccio pagar deuen. Exceptam empero del present capitol tots aquells: qui son altrament pactats e concordats voluntariament e sens força alguna e sentencies arbitrals o judicials passades en cosa jurada promulgades o donades e los pactes e concordies fets e fetes si any mill quatre cents setanta quatre ençã. los quals pactes e concordies e sentencies volent sien obseruats e obseruades volent que les vniuersitats que en temps ab lurs senyors o sens ells dela dita condicio seran obligades en los dits censals e violaris sien compreses en lo present capitol.

In xp̄i noie Pateat cūctis: Quod cū inter seniores pagensiu dē remē a ex vna: et ipsos pagētes iam dicte cōditiōis principat' Cathalonie partib' ab altera fuerit firmatū cōpromissū causis et ratiōib' in p̄missio ip̄o contentis: et in sentēcia in frascripta designandis in serenissimū at potentissimū dominū dominū Ferdinandum dei gratia Regem castelle Aragonum Legionis Sicilie. etc. tanquā in arbitrum arbitratorem et amicabilem compositorē cōmuniter per easdem partes electū prout de firma dicti cōpromissi cōstat i posse mei Ludouici gonçales regij secretarij et notarij frascripti sub diuersis calēdariis. quorum primū fuit quo ad firmā dictorum seniorum in ciuitate Barchinone sub die vicesimo octauo mensis octobris anno a natiuitate domini millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto. Quo vero ad firmam dictorū pogensiu in loco seu monasterio de ameriodio egerunden. Sub octauo mēis nouembri anno predicto. Tandem die vicesimo primo mensis aprilis anni presentis et infra scripti millesimi. cccc. lxxvj. dictis partibus ad audiendam sententiā assignata et notificata dñs serenissim' dñs Rex arbiter et arbitrator et amabilis p̄positor sedēs more iudicis iudicācis itus quandā camerā monsterij sãcte M̄arie de gaudalupo suam inter ipsas partes protulit sententiā in hunc qui sequitur modū. Nos don Ferrando per la gracia de deu Rey de Castella de Arago de Leo de Sicilia de Toledo de Valencia de Balica de Mallorqs de Seuilla de Lerdeya de Cordoua de Corcega de Murcia de Jaẽ del algarbe de Algezir de Gibraltar Cõte de Barchña senyor de Escaya e de Molina Buc de arhenes e de Sicilia Comte de Rossello e de Lerdãya Marques de Bústay e Comte de Bosciano. En v̄tr̄ d̄l poder a nos atribuit per los senyors o senyores dels pagesos de remença e ode mals usos de vna part: e per los dits pagesos del nostre principat de Catalunya de la part alera en e sobre los debats questions e differēcies p̄tes e litigis iudicials e extra iudicials q̄ entre ells eren e podien esser per causa e occasio de les remences e seruituts personals e d̄s mals usos ari vulgarment apellats e cētos e altres seruituts e drets de vallãts de aquells compresos e compreses en lo dit poder a nos per les dites parts donat per la clausula de incidents dependēts e emergents en lo dit poder cōtenguda: no obstant la excepcio en aquella adiecta per part dels dits senyors o senyores com per aquella tan solament hagen exceptat los cētos tasques e altres seruituts e drets: alla exprimits pranyẽts allurs p̄decessors e a ells. e ari condicionalment faeren la dita excepcio. la qual volgueren segons la policio de aquella hagues loc si et quāt les dites seruituts e drets a ells perranguel sen. on no es dupte q̄ la declaracio dela dita cōdicio si les dites seruituts e drets ari exceptats de justicia perranyen o no perranyen als dits senyors: prany fer anos per virtut dela dita clausula dels incidents e depēdēts. etc. per la qual cōdit es nos son dat poder de declarar et pronunciar sobre les dites seruituts e drets cō a coses incidents emergents e depēdēts dels dits mals usos: pus per la excepcio no foren exceptats sino ab cōdicio e modificadament. a saber es si et quāt. als dits senyors pranyen. cō les dites paraules se hagen entendre de dret e no defet. e per v̄tr̄ d̄la submissio e submissiōs a nos fetes: e per lo q̄ d̄ paraula es stat supplicat per part

dels dits senyors supplicat nos pronunciassim los manassez pagar los delmes cē
sos e tafcas e los altres drets q̄ a ella pertanyen sobre los dits pagesos p̄ rao d̄ la
masos e terres deaquells tenen proseguint dauant nos los dits drets contra los
dits pagesos. E los dits pagesos opposant e exceptant contra aquells. E axi cō
a Rey e senyor per la suprema potestat que nos tenim: e dela qual deueni podem
e som tenguts e volem vsar majorment en la dita causa e questio: e axi per esser el
la gran e ardua e conceruant la major part del dit nostre principat e quasi tot axi
per lo que les dites parts cōprenen: com per los mouiments e grans excessos: q̄
per la dita q̄stio se son seguits e insurgits: dels quals grandissima turbacio ha p
uengut en tot lo dit nostre principat p̄ reposar e quietar les dites turbacions e po
sar pau e sossech entre les dites parts: e per conseguit en lo dit principat p̄ cōser
uacio e tuicio de aquell vistes les citacions e intimacions de aquelles p̄ nos dices
nides e manades fer ales dites parts sobre totes e cada vn es coses en lo dit cō
promes cōtengudes. E vistes les demandes e cedules dauant nos en scrits da
des per part dels dits pagesos p̄ los sindichs de aquells: eles respostes per part
d̄s dits senyors o senyors fetes. E oides per nos plenamēt les dites parts axi d̄
paraula com en scrit en tot lo que han volgut demanar dir allegar respōdre exce
ptar e raonar la vna cōtra la otra. e la altra cōtra la altra enuers les dites peticions
e demādes e respostes: haguda diligēt e molt exquisida examinacio sobre les di
tes coses daça e d̄alla allegades demanades e exceptades: axi en nostre real p̄sell
com per nos meteix aquelles discursant ruminant e considerāt per lo gran deliq̄ q̄
tenim en fer justicia e leuar la dita questio e reposar lo dit principat: que per la di
ta causa sta molt prurbar: en aq̄lla millor via forma e manera que fer ho podē pro
cei a sentēciar arbitrar e d̄clarar sobre les dites q̄stions e d̄bats en la forma seguit

E P R I M E R A M E T A p̄ quāt p̄ part dels dits pagesos nos es feta
gran clamor de sis mals usos vulgarment appellats: dient q̄ indegudament e in
justa e en gran carrech de consciencia los dits senyors exigē dells cōpellint los p̄
via del sacrament e homenatge q̄ls han prestat a pagar los dits sis mals usos.
Los quals son remēça personal: intestia: cugucia: torquia: arcia: e ferma despoli
forçada. E at̄sia que per vsatges de Barcelona cōstitucions de Catalunya e
fundades les dites remēça p̄sonal: intestia: torquia: e cugucia: e les dites arcia: e
ferma despoli sien p̄ cōsuetut in troduides: deles quals segons som informat se
ha algunes vegades feta iusticia en lo dit principat: empero at̄tes q̄ los dits mals
usos per molts e diuersos abusos que dells se han seguit contenen euident iniq̄
tat: los quals sens gran peccat e carrech de consciencia nos porriē p̄ nos tollerar.
E at̄tes que los dits mals usos si fossen tēperats reduits e limitats a alguna mo
deracio serien tollerables: pero p̄ quant de aquells se han seguits grās debats e
questions: e per lo Rey dō Alfonso nostre ongle d̄ glorioza recordacio: e apres p̄
lo senyor Rey nostre pare d̄ eterna memoria e per lo prícep don Carles cō a son
loctinent general nostre germa de paradís baja foren los dits mals usos inhibits
e in terdits: e delauors ença per los dits pagesos no sehan pagats. E at̄sia p̄ nos

2
la declaracio q̄ lo dit Rey don Alfonso feu sia reuocada en la cort q̄ vltimamēt
celebrā en la ciutat d̄ Barçhna: restituint los dits senyors en la possessio en q̄ abās
dela dita declaracio stauen: contra la qual reuocacio per nos feta per los dits pa
gesos moltes e diuerses coses cōtra ella se hā allegat maiorment dient que no erē
part en la cort: e los qui eren de cort e iportunauen la dita nostra reuocacio empa
chant la conclusio dela cort si aquella no fahie: eren parts e aduersaris llurs. D̄ lo
qual sens dupte tenim certa e idubitada noticia. De q̄s segueix q̄ los dits mals
usos encara ques moderassen e limitassen nos rebzien p̄ les dites parts en los li
mits: que la vna e l'altra nols traspassassen e traigredissen. Pertant sentenciam
arbitram e declaram: q̄ los dits sis mals usos no sien ne se obseruen: ne hagē loc
nes puguen demanar ne exigir dels pagesos ne de sos descēdēts ne dels bēs dells
ne de alguns dells: ans per la present nostra sentēcia aquells ab olim e extingui
amichilam. e declaram los dits pagesos e sos descēdēts p̄petualmēt esser liberts
e quitis dells e de quada vn dells. Pero p̄ que a alguna moderacio se porriē redu
ir: e axi podriē subsistir segons dit es: pertant en satisfaccio e cōpensacio de aq̄lls
pronunciam e d̄claram los dits pagesos esser obligats e tenguts dar e pagar per
qualcun capmas feranta sous de moneda barçelonesa: o tant cens quāt montara
los dits serāta sous barçelonelos a rao de vint milia p̄ mil. Lo q̄l dit cēs se hage
a pagar del dia que la present nostra sentencia se publicara a vn any: e daçauant
qualcun any en semblant dia. E aquell iposam sobre los dits pagesos e masos q̄
als dits sis mals usos eren e son tenguts e obligats mentre q̄ luir no sera. Lo q̄l
cens declaram se puge p̄ los dits pagesos luir e q̄tar ala dita rao de vint milia per
mil. Ab aço q̄ si la dita luicio se fara de cens o cenios q̄ pertāguē a senyors eccles
siastichs o laichs aqui pranyera la senyoria directa dels dits masos ab vñcle q̄
a q̄lla puenga en plones algūes: q̄ la pecunia pagadora als dits senyors p̄ causa d̄
la luicio e quitamēt del dit cens hagen de posar los dits pagesos en la taula dela
ciutat de Barçhna p̄ esmerçar aquella p̄ indemnitat dels dits senyors o senyors.
Itē sentenciam e d̄claram: que la dita pecunia se ntegua esser dada en cōmutacio
liruol satisfaccio e cōpēficio dels dits sis mals usos repartida entre aquells equal
mēt a fic effecte q̄ lo qui no sera tengut a nēgu dela dits sis mals usos no pach la
dita pecunia ni cens algu p̄ causa de aq̄lla. E lo qui sera obligat a algu o alguns
dells: en cōmutacio de aquell o aq̄lls pach lo q̄ montara ala dita rao.
Itē pronunciam e declaram: q̄ los q̄ se haura remut dels dits mals usos o de algu o
algūes dells p̄ pactes o cōcordies fetes o fetes ab llurs senyors se alegrē dela dita
remēça axi e segōs q̄ p̄ concordies e pactes cōcordaren e pactarē ab llurs senyors
E q̄ hagē facultat de luir e quitar lo cens que p̄ la dita causa se haura carregat en
la forma damūt dita. E lo sobredit hage loch en les remēças pactades e concor
dades perpetualment e irreuocable. Quant ales que serā fetes a tēps: en aq̄lles
hage loch la dita cōmutacio finit lo dit tēps o abās si lo pages volra o li plaura
sens peruy del que pactat haura ab son senyor.
Itē sentenciam arbitram e declaram: que la dita luicio nos puet diuidir ni fer
en moltes vegades sino en vna vegada: o ab vnica solucio e paga.

Item volem e declaram que per fer la dita luicia puré posar los dits pagesos de remença e de mala usos entre sié lurs paroquies vintés e altres eraccions ab les quals puten si volran rembres dels dits mala usos los pagesos e masos de qual cuna parroquia iuntament.

Item repellim cassam e abolim lo dret e facultat q los senyors pretené tenir d mal tractar los dits pagesos. E si ulla usará q los dits pagesos puxen recorer a nos o a nres officials dauat los q los dits senyors p causa de la mala tractacio sié té gurs coper e respondre e fer cõplimét de justicia criminalmét e ciuil. Pero p ayo no entenem leuar als dits senyors o senyors la jurisdiccio ciuil si alguna tenen o los prany sobre los dits pagesos.

Item sentenciã arbitrà e declaram: q los dits pagesos hagē a pstar sagramēt e ome nage de propietat a los senyors tantes vegades quantes aquells volrà regone xent q tenē les masies e cases ab les terres honors e possessiõs p los dits senyors o senyors pofens carrede remença psonal e dels altres cincq mala usos restants con aquells sien extincts ab olits e anichilats cõ desus es pronúciat. E q pla di ra raxacio los dits pagesos no sié téguts ni obligats pagar drets alguns ni pu guē los dits senyors o senyors iposar los seruitut alguna. E q los dits pagesos e successors lurs no obstant lo dit sagrament e homenage puguē renúciat dret e d sempar los dits masos e cases ab les pprietats terras honors e possessiõs quant volra e q sen puxē anar liberamēt a on volran e rostēps q volrà ab tots sos bens mobles exceptat lo cup principal: pagat empo tot lo q deurã als dits sēyozs fins al dia q sen iran. e q en lo dit cas la vtil senyoria sia solidada ala directa dels dits senyors: d manera q sia en facultat d senyor o senyors fer d mas o casa terres ho nors e possessiõs liberamēt lo q li plaura cõ a ple sēyoz d aqlls e q p res d sobre dit no sia fet p iudici algu als dits senyors en la directa senyoria q en les dites ma sies e terres tenē els prany ab los foriscapis luismes fadigues q p respecte d la di ta directa senyoria los son e serã deguts. E si p ventura los dits pagesos o succes sors lurs o alguns dells p los dits senyors o algu dells fossen re qsts per virtut del sagrament e homenage o en qllseuol altra manera a fer los emprestechs o donar cen: si ja no fos q de llur propria e libera volúrat los plagues fer ho. E encara p nunciam e declarã: q si los dits pagesos en qllseuol tēps nos dmostrarã cartes o ri tols p los qls o les qls aparega no esser tenguts pstar los dits sagrament e homi nage: q a qlls e a qlls los sié salues e resten en llur força e valor. Pero q fins o qll les dauat nos produides p nos sia declarat lo q fer se deura p lo qual nos refer uã porestat special: los dits pagesos sié téguts pstar lo dit sagramēt e homenage aricom dir es e als effectes desus dits: e no en altra manera.

Item pronúciã arbitrà e declarã q si los pagesos sen iran dels dits masos e dclarã a qlls sens voluntat d los senyors: q los dits senyors puguē p la ppria auctoritat ocupar aquells establir los aq volran passars tres mesos apres q los dits page sos sen seran anats. e q durat lo dit tēps dels tres mesos los puxē pendre e comar nar. p q stãt deshabitats ari los masos cõ les terres porien rebre dãs alguns. e si se

es deuendra q lo pages qui deat haura son mas segons dir es amenassara o desafiara o fara de dir o de fet cosa alguna contra lo senyor o ptra aquella a qui lo sen yor lo haura acomenar arrendat o stabilir: q lo tal pages defet sia hagut p girat d pau e treua.

Item lērecciã arbitrà e declarã: q los dits sēyozs no pugē pēdre p dides p asos fills o altres qllseuol creaturs les mullers dls dits pagesos d remença ab paga ne sens paga menys de llur volúrat. Ni tãpoch puxen la primera nit q lo pages prē mul ler dormir ab ella: o en senyal d senyoria la nit dles bodes aps q la muller sera col gada en lo lit passar sobre a qll sobre la dita muller. Ni puré los dits senyors dela filla o fill del pages ab paga ni sens paga seruir se dell sens sa volúrat. Ne puxen cõpellir los dits pagesos a pagar los ous apellats d cugul. Ni dret de flassada de cap de casa. la qual se preten. q quat moria lo pages lo senyor tal pnia e nos dera ua soterrar fins q la millor flassada d casa se hauria pfa. Ne tãpoch puré los dits senyors o senyors p respecte d la sēyoria q sobre los dits pagesos tenē pus no sia p respecte dela sēyoria d castell o jurisdiccio fer los prohibicions q no venan for ment ciuada vi e altres coses amenut. Si tals propibicions per los dits senyors los erē fetes pronúciã e declarã a qlls esser nulles: e q a qlls no obstãts los dits pagesos puxen vēdre e exaugar p menut e com bē vist los sera los dits forments ciuada vi e altres coses sens licencia e permis dels dits senyors.

Item sentenciã declarã e arbitram: q los pagesos no sié obligats pagar pòls d astor ni pa de cãs ni de dret apellat brocadella d cauall: ni tãpoch los dits sēyozs pu xē cõpellir los dits pagesos a usos apellats cussura enter q a alberga mējar de bal les. pernes d carn saladã: arages: molto: e anpel magēth: porch: e ouella ab llet sca nal de porch: vi de trescol: vi apellat dē besora: sistella de rais carabaça de vi: feix de palla: cercols de bora: mola de molini adob de rescloses: blat de acapre joues batudes: jornals podades: femades: segades: fragines: e altres semblants drets e seruituts psonals pus no sien capbreuades se si serã capbreuades: e los dits page sos o algu dells mostraran autēticament dis cich anys d sudits dauat nos o d la p sona p nos dputadora cõ sos dits drets e seruituts son stans icroduits ab caute la d dcepçio p los dits senyors. o èlo pncipi quat se pncipiarē forē pncipiats p los dits pagesos sēs causa o titol pcedent sino graciosamēte e p cortesia e ap garies dls dits senyors: e aps ab la dita icroduccio dceptiuã e cautelosa o pncipi gracios los dits pagesos cõtinuaren pagar: e los dits senyors ab la dita possessio ari adquisi da los capbreuarē: declarat p nos lo sobreditã dalli auat los dits pagesos no sié tē guts pagar o fer les dites seruituts ans cessē e hagen a cessar en tota manera. No obstãt sié capbreuats. Pero q ètretant q p los dits pagesos no sera dmostrar lo d susdit: ep nos dertemerat segõs dir es paguē e facē les dites seruituts capbreua des. E si dis lo dit tēps lo sobredit en la dita forma mostrar no hauran: e p nos de clarat no sera segõs dir es: paguē e facē los dits drets e seruituts capbreuades. E a comateit pnciã e manã sia fet èlo dret apellat loçol ofabrega d destret. q si dis lo dit tēps p los dits pagesos essent lo dit dret capbreuat fara mostrar autenti camēt lo dit dret esser icroduit p causa d hauer ferrer en lo loch o terme e los dits

Seruitutes perso nales et alia iura personalia et perso nalia rusticorum pcoer nētia hic tolluntur, nisi si ipsos rusticos fu erint domini s capibremara modo hic decla rato.

Henyors no tēdrā ferrer p a vse seruey dels tals pagesos dalli auant los dits pagesos no siē tēguts pagar lo dit dret sino rāt quāt haura ferrer el dit loch ab ella e se porā seruir dell. Pero en aço no volē sia ppres lo dit dret si p los senyors p causa del domini e o iuridicció de castell loch terme o parroquia hā açostumat rebre aqll. Açometeix diē de qualseuol dels vfos o drets sobredits: si p respecte de la senyoria o iuridicció del loch serā introduits pertanyeran o seran imposats:

Ite si sera allegat o ptingut ari p los dits senyors o p algu dils cō plos dits pagesos d remença e o dls dits sis mals vfos e o algu dells q̄l capbreu o capbre? entre ella e q̄scu dils los dits pagesos o algu dils fers son stats cremars squingats o p duts o en tal manera guastat q̄ no puguē mostrar se ni ēla nota ni en altra autētica forma q̄ faça fe en iuy: q̄ en tal cas aqll o aqlls q̄ la dita pdicció allegara o allegara puguē dauāt nos o dela psona o psones p nos deputadores allegar e puar la dita pdicció e lo tenor dels dits capbreu o capbreus p duts. los q̄ls ari puats e per nos declarats e autorizats hagē aquella força e valor q̄ hauriē los originals capbreus si fossen en esser e no fossen p duts. E si se allegara o ptingra q̄ lo capbreu o capbreus q̄ stā en autenca forma en tot o en part. forē fers dolosament o ab algu na decepció: o q̄ son falsos o falament fabricats q̄ dics tals excepcióes e oposicióes sin vol allegacions se puga recorer a nos e allegar aqlls dauāt nos o dela psona o psones p nos dputadores. sobre lo q̄l se haja star al q̄ p nos o p elles en lo sobre dit sera pronunciat e dclarat dms tēps d cinch anys cōtinuament cōptadores. p q̄

q̄ ētrerāt la paga dles cosas capbreuades no siē empachades ni d rardades segos es dit alr. Açometeix volē haja loch si se allegara o ptingra algūes seruituts de les sobredites o altres q̄lseuulla dures pagar p los dits pagesos o algu dells als dits senyors o a algu dils p causa de les malies terres honors o possessióes q̄ dils tenē sens cabreus pretenēt q̄ls p tany p costū e atinga p luetut legitimamēt introduida e p riuada. E q̄ entretāt en lo dit cas si los dits senyors mostrara dauāt nos o dela psona o psones p nos dputadores cō sō en possessió d rebre alguna seruitut o seruituts dls dits pagesos o dalgu dils sens capbreu hagen e rebē. dels dits pagesos aqlls seruituts q̄ p nos sera declarat dguē hauer e rebre. reseruant lo dret dela propietat deduidora dauant nos o dela psona o psones per nos deputadores cō dit es dins tēps de cinch anys de huy en auāt cōptadores p la qual cosa fer dins lo dit temps nos reserua special poder.

Ite p nūciā sentēciā e arbitriā: q̄ los pages sēs licēciā d son senyor o senyor puga e li sia licit vender dar pmutare alienar d sos bēs mobles atora sa volūt at exceptat lo cup maior e p ricipal d mas o casa. lo q̄l nos puga vendre sens licēciā d senyor o senyor. E mes sēciā e dclarā: q̄ lo pages no puga vēdre ni aliēar a psona estranya lo mas ni les terres al dit mas cōrignes e asfices e ab les quals lo te stablit Peroles q̄ haura adq̄lides p la idustria encara q̄ les haja possides p .xxx. anys o mes aqlls puga e li sia licit alienar sens licēciā d senyor o senyor. Si empo en los stablimēts exp̄ssament debia q̄ nou poguessen alienar: q̄ allo se haja d seruar. **I**te p nūciā arbitriā e dclarā: q̄ los dits pagesos no siē tēguts pagar cēsos d castellanies ni guaytes d castells e derrocats ex los q̄lanos pot habitar ni en tēps d ner

cessitat si poria recollir: ne obres de castells en los q̄ls james se obria ans stan en derrocats: encara q̄ los dits drets sien capbreuats pus los dits drets sien introduits p los dits senyors p sguart dela senyoria q̄ tenē en los dits pagesos e en los masos e casa de aqlls. la q̄l cosa los dits pagesos hagen d mostrar autēticament dins los dits cich anys. po entretāt q̄ nou mostraran dauāt nos e p nos no sera dtermēat los drets dls dits q̄ capbreuats seran siē tēguts pagar. E si los dits senyors o senyors han açostumat e son en possessió d rebre los dits cēsos guaytes e obres p esser senyors del castel e o dela iuridicció de aquell: o per esser callās d aquells volem aço no sia compres en la present sentēcia.

Ite q̄ los dits pagesos sien tenguts daqui auant integramēt sens frau algu be e lealment a llur senyor o senyors als q̄ls pertany pagar delmes p micies cēsos tals cas quires quartes e altres drets reals q̄ sien açostumats pagar p rao e causa dels masos terres e possessióes q̄ posseerē e posseiran: si ia no era q̄ p los dits pagesos o successos llurs o p algu dils se mostras ab istrumēts o altres autētiqs scriptures e documēts no esser tengut ala paga dels dits dimes p micies cēsos tals cas quires quartes e altres drets reals o de part daqlls o dalgu dils. E si sera cas q̄ mostrauē p istrumēt o acte autētic no esser tēguts pagar les dites cosas o p t daqlls: q̄ en tal cas no puguē aqllar p o quātitar de les dites cosas q̄ mostraran no durre pagat p o q̄ la dita d mostracio e puacio se haja fer dauāt nos o aqlla psona q̄ p nos sera dputada e p nos se haja declarar lo q̄ p justicia dclarar se haura aps feta la dita puacio dis cich anys daq̄ auāt cōtinuamēt dptadores. p al q̄l nos reserua potestat e facultat p poder ho aci fer d volūt at e exp̄s p sentiment dles dites ptes dis lo dit tēps. E p q̄ teniziformacio q̄d lany **MDil. cccc. lxx. i.** clusiu fins ala p̄sent jornada algūes dls dits pagesos e altres dmenys temps ença hā cessat pagar allurs senyors los dits delmes p micies censos tals cas quires quartes e altres drets reals açostumats pagar segos dit es pronūciā q̄ los dits pagesos paguē lo q̄ duran d l passat en açōta manera a saber es la terça pt del q̄ deura de quascū any d l passat en q̄scū any eidenenidor ab lo q̄ d l mateix any pagar duran. de manera q̄ daqui auant en quascū any paguē lo q̄ deuran d aqll e la terça pt de vn any del passat fins q̄ en la dita forma sia achat de pagar lo que del passat deuen.

Item p q̄ no es nra itenció punçiat quā als dits sis mals vfos seruituts censos e tals q̄ e altres drets d susdits sino rāsolament entre los dits senyor o senyors e los pagesos q̄ sō dils p respecte de malies o cases q̄ dils tenē: e no p respecte d senyoria d castell loch tme o iuridicció segos q̄ en diuersos capitols es stat sufficimēt exprimir po a maior cautela dclarā q̄ e lap̄sent nra sentēciā arbitració e dclaració quāt als dits drets solamēt siē cōpsos los senyors o senyors dls dits pagesos e de qualseuulla q̄ han açostumat vfar dels dits mals vfos e rebre les seruituts psonals o altres no p causa d senyoria dela iuridicció o d castell loch o tme de vna pt. e solamēt siē ppsos los dits pagesos e o posseidors de les pagelies cases o malies del altra pt. e no toc ne comprega a cosa alguna q̄ sia o de uall dela iuridicció o p mīncies dels senyors dels castells lochs e parroquies o per rao de aqlls. **I**te p quāt es real p mīnciā e ē cara per ay al q̄ te potestat arbitral pferir la egual

of hic deest lincio negatim / no vte ex fine hincius. e. et ex pcedentibus est significum.

Jura realia.

11-3260

Національний архівний фонд України
Ін. І. Мельникова

rat ala rigor scita vñt d'la dita potestat apicō a Rey e subira senyoz q̄ sō e p les
submissiōs a nos fetes e cō arbitre arbitrador e amigable cōposador en virtut del
poder p les dites parts a nos atribuit reputant esser posat en grā egualtat lo q̄ p
vos es pronunciat declarat e arbitrat axi sobre los dits sis mals vñs cō sobreto-
tes e q̄cunes seruituts e dret entre los dits senyozs o senyozs e los dits pagelos
d' remença e o d'ls dits mals vñs: pertant pronunciam: q̄ tot lo que p nos en e cer-
cales sobredites coses entre les dites parts pronunciat declarat prouehint e ar-
bitrat en la p̄sent nra sentēcia e totes e sengles coses en aq̄lla p̄tengudes en ecer-
ca lo susdit e entre los susdits dada e promulgada valega e sia obseruada no ob-
stārs qualseuulla vñs d' barçelona cōstitucions vñs e costums del dit princi-
pat. e no obstārs q̄lseuulla priuilegis axi generals cō particulars d' dit pricipat.

Item ab tot que totes e sengles coses p nos pronunciatades cōcernēts les p̄sones
ecclesiastiques q̄ en poder nostre han p̄promissat siē vñs als dits ecclesiastichs
e als beneficis dignitats e esglesies ales quals se esguarden e siē p nos pueides ē
fauor e dells e per remoure tan grans dissencions debars e turbacions com se ha-
yien seguit: e quada dia augmētare li nos fos remediāt ab lo dit p̄promes e ab la
p̄sent nostra sentēcia. lo qual e la qual se son fetes per posar pau e concordia en lo dit
principat axi en respecte dels laichs cō d'ls ecclesiastichs. p lo qual es cert q̄ axi lo
dit cōpromes com la p̄sent nostra sēntēcia ni p vñs ni p altres no poria esser
impugnada: pero a major cautela e p lo descarrech de nostra real cōsciencia pue-
im e manā sia suplicat nostre molt sant pare se degue p̄firmar e habilitar ab iuplec-
cio de qualievol defectes tam juris quam facti q̄ en los dits actes hagē entreuē-
gur d'ls dits ecclesiastichs e d'les esglesies dignitats e bñficis d'ls: e ab clauula de
motu pprio e d' certa sciencia e altres necessaries e oportunes al dit cōpromes e sē-
tēcia o saltez los capitols les dites p̄sones ecclesiastiques e les dignitats e bñfi-
cis dells cōcernents validamēt axi e en tal manera q̄ obre e valega rāt la dita cō-
firmacio com si ab autoritat del dit santissim pare lo dit p̄promes fos fermat: e la
dita nostra sentēcia fos dada: e com si lo dit cōpromes fon fet en poder de aq̄-
les p̄sones que de dret p respecte d'ls dits ecclesiastichs fer se deua: e q̄ per no el-
fer. se fet no valega menys: ni pugue esser impurat en alguna manera carrech no-
stre ni de vostra real concienca ni dels dits ecclesiastichs.

No teni a poca molestia ni p cert sēris poch la ocupacio dels castells e Fortalces
p los pagelos fetes: e molt mes sentim e tenim enuig dels castells q̄ pēdent lo dit
cōpromes son stats p los dits pagelos ocupats violētment e p força nafrant
e damnificant los q̄ aquells tenien. e los senyozs dells en grā menyspreu de deu e
nostre e poca temor de nostra coreccio. la q̄l sens dupte no deuen passar sens algu-
na punicio segons que dauall ho prouem: e quāt al interes dels despullats d' los
castells manaz q̄ dins temps de deu dies apres q̄la p̄fēt nostra sentēcia sera pu-
blicada p veu de crida publica en la vegueria o vegueries on los dits castells stan
firmats p los dits pagelos e p los q̄ aq̄lls en lo dit temps detendran sien restitue-

itse interrogats ala p̄sona o p̄sones que p nos serā crameses a racuperar los dits
castells de poder de aquells quals detenen o detēdran. los quals detēguē p nos e
en nom nostre p a fer d'ls lo que p nos los serā manat sots les penes en lo dit cō-
promes contengudes e altres que al nostre arbitre reseruem.

Item per quant anos cōsta e es publich e notori cō tots los pagelos d' remença
e molts q̄ no son de remença axi nostres cō de prelats barons nobles ecauallers
gentils homens ciutadans e altres del dit pricipat qui p vna via qui p altra post-
posada tota temor d' deu e nostra e de nostres officials en grā menyspreu d' nra
justicia se son leuats en gran nombre e armada han feta guerra publica en lo dit
principat entrāt en nostres reals viles e lochs p força marāt e degullant molts e
diuersos del dit principat axi generosos cō de altra p̄dicio vsurpant nostra real bā-
dera: e lo q̄ pijor es en nostre real nom e crit e ocupant moltes Fortalces e aq̄lls
robant e en si retentint violentmēt e p força darmes p̄tra voluntat dels senyozs d'
aq̄lls vsurpant nostra real iurisdiccio en nostres regalies e p̄heminencies reals do-
nant segurs rescāt e app̄sonāt resistint a nostres officials aquells iudant na-
frant mutilant e perseguint de tal manera q̄ anos conuengue manar fer gēt d' ca-
uall e de peu p reposar los ipetos e furies d' frenades d'ls dits pagelos. car en ala-
tra manera nos podiē refrenar. e sino fossen stats refrenats: es cert: q̄ haguerē po-
sat lo dit principat en grans mouimēts e turbaciōs: de q̄ a nos es stada feta no
poca offensa: al dit nostre principat e als habitās en aq̄ll generalmēt e particu-
lar molts intollerables dās e menyscaps. e no solamēt ferē los dits actes fins q̄
en nos fon cōpromissat mas encara d' puys ençā hā p̄seuerat en los mals e incl-
p̄posits: mals o mals ajustant. E si tals actes restauē ipunits: seria d' deu. molt
gran deseruici: e d' nostra magestat offensa molt grā e eximpli p mal a fer: e viure
molt pernicios. E axi volēt les rals audacies e temeritats castigar e punir: p q̄
als malfactors sia castich e als altres eximpli p̄siderāt q̄ entre los dits d'linquits
e criminosos ha algūs q̄ no hā temut esser principals sis vol capozals: e altres qui
actualmēt meterē les mās en matar robar: e app̄sonar: rescāt: ocupar: e endero-
car Fortalces: e lo q̄ pijor es cremar esglesies e altres crims e delictes sobredits
E altres q̄ adherit als sobre dits los donaren p a fer e ppetrar los dits cims e de-
lictos d'ell fauor e ajuda. Perço als p̄tenguts e anomenats en vna cedula p nos
liurada al nostre secretari deus scit e fermada per nos. La qual apres de esser
promulgada la p̄sent sentēcia p nostra real magestat manā sia publicada e inti-
mada a les dites parts ensemps ab la dita sentēcia cō apart d' aquella dels q̄ls al-
guus d'ls foren en los dits casos p los dits pagelos ppetrats principals sis vol ca-
porals. altres foren actualmēt ppetradores de aquells: per tant cōdemnam los so-
bre dits e q̄cun dells a mort corporal en aq̄sta manera q̄ en qualseuulla part q̄ a-
trobats seran p aquells a qui nos manarem sien presos e publicament peniats e
squarterats: e los bens dells axi mobles cō imobles d' fiscats a nre real fisch: sal-
uola p̄prietat dels masos al sēyor o sēyozs dels dits pagelos d' remença p̄ran yent
e tot lo q̄ p veritat p los dits pagelos p raho dels dits masos e terras los sera d'

gut iustamēt reppada empo anos facultat d' amutar la dita pena en altra si anos
p justes e raonables causes vist sera. Et tors los altres pagelos d' remença q' en fer
e p petrar los dits crims sou stars: donat ala ppetraccio d' aqlls p'cell favor e ajuda
p q' la multitut e cara q' no sia menys d' culpa no du criminalmēt e les psones esser
punida ans quant ales penes psonals misericordia se deu hauer. prāt amutar la
pena psonal en la q'l rāt grās e d' restables crims sō ecoreguts en pena pecuniaria
p no caure en la vniuersitat o en la multitut e p q' la dita multitut no rest ipunida e
aells sia castice a altres exipli p q' semblats actes no gosen fer ni atēptar vliant ab
ells d' clemēcia absolē los d' totes les penes psonals e de p'fiscaciōs de bēs q' p' la
dita causa hā encoregut. e si sō gitars p' los dits delictes e coses de pau e treua e
o p'cessars p' p'cessos d' regalia fometēt o altres p'cessos restituī aqlls en pau e tres
ua: e cācellā e anulā los dits p'cessos e publicaciōs: e p'dēnā los en quātirat d' cino
quāta milia llrs de moneda barcelonesa la q' a nra real fisc aplicā exigidora e pa
gadora la dita quātirat e suma p' los sobredits e d' llurs bēs dins tēps d' deu anys
del mes dagost p'mer vinēt p'riuamēt cōpadores. a saber es: cich milia llrs q'cun
any. les q'ls p'dēnaciōs ari p'snals e d' bēs cō les pecuniaries manā esser executas
des en les psones e bēs dels pagelos de remença e o dels sis mals vfos no obstant
q' seuulla guiatges d' nos o d' q' seuol' altre oficial nre emanata. los q'ls p' la p'fisc
reuocame manā q' deu dies aps q' la p'sent reuocacio. sera ab veu de crida publica
da en la ciutat d' Barcelona sien hagurs p' reuocats: al qual tme reduiz q' seuulla
altres termēs arorgats en los dits guiatges apres d' la reuocacio da q'ls encara q'
fossen de mes temps. e reuocā q' seuulla saluagardes sobrelements e altres q' seu
ulla guiatges e encara q' seuulla licēcies e facultats d' poder se ajustar p' nos o ante
cessors nres o p' officials nres dels arorgats e arorgades los q'ls e les q'ls volen
siē exictes e de nengū effecte e valor hagurs e hagudes ari cō li arorgades no fos
sen. po en aqo no sien cōpreles les facultats de poder se los dits pagelos ajustar
en quascuna parroquia p' virtut d' p'riuilegis aells arorgats. e en cara en virtut d'
la p'sent nra sentencia. La qual p'dēnacio pecuniaria pagada volē ens plau d' se
liurar e fer quitis los dits pagelos d' la restāt quātirat q' p' meteren pagar a nostre
oncle lo Rey don Alfonso de imortal memoria p' causa dels dits mals vfos e re
mença. E per q' altres pagelos q' no son de remença ne dels dits sis mals vfos sō
stars en dar p'cell favor e ajuda ari aconsellant ajudāt fauorint receprāt ministrāt
pecūies virtualles cō en altra q' seuol' manera appetrar e fer los dits crims e delictes
los q'ls no es rao rsten ipunits: e tābens plau per be d' pau e p'cordia hauernos ab
ells ab misericordia e clemēcia: prāt cōdemnā los a cōtribuir p' ajudar a pagar
als dits pagelos de remença la dita suma en la qual los hauem condemnats plo q'
acascu vendra iuxta la tarra que quascu dels dits pagelos sera taxat p' apagar la
dita suma. e cōtribuir com dit es volem ens plau los q' p'ribuirā en la dita forma
sien cōpreles en la remissio e absolucio q' als dits pagelos de remença e o dels sis
mals vfos ab lo p'resent capitol arorgam e fem.
Item p' quāt p' pt dels dits senyors e d' algūs altres nos sō dades demandt s' p'ra
los dits pagelos d' remença e o d'ls mals vfos d' duit los dās q'ls hā donats e iupli

cāt nos fos d' nra merce manar los satisfere: e p' los dits pagelos als q'ls manā do
nar copia d' les dices peticions cōtra ells dades es oposat e allegat diēt ells no esser
tēguts a satisfere e pagar los dits dās p' no esser vēguts a culpa d'ls segons q' les
cedules p' ells dades es deduit. En nos vists los p'cessos e iformaciōs p' la dita rao
rebudes d'ls q'ls o d'ls q'ls los dits senyors hā feta p'ōpta fe a nra real magestat
p' los quals nos p'ra los dits pagelos hauer donats los dits dās als sobredits
a grā culpallure e sēs culpa alguna d'ls dits senyors. pertāt 7 alias codānā los dits
pagelos a dar e pagar p' satisfaccio d'ls dits dās als dits senyors e a altres dānifica
cats et lis milia llrs barceloneses pagadores p' los dits pagelos d'ls tēps d' dos
anys cōpadores d' mes d' agost p'mer vinēt en auant en dues eguals pagues. ala
ber es tres milia llrs en q'cun any. Les q'ls pecunies hagē d' posar en la taula d' la
ciutat de Barcelona. p' q' alli posades sien distribuides entre los dits dānificats
ari e segōs p' nos sera dit e proueit. E mes volē q' les coses als dits senyors o a al
gun d'ls p' los dits pagelos robades aqlls q' en esser se trobaran on se vulla q' liē
p' aqll d' q' erē e p' rāp'te al tēps q' foren robades puguē esser cobrades e repetides d'
poder d' aqll o aqlls en lo q'l poder trobades serā. si ia no era q' algu les hagues ha
guds d'ls dits pagelos abral titol q' segōs p'stituciōs d' cathalunya nosos tēgut are
stituciō d'ls: o si fos tēgut libagues esser tomat lo p'zen p' lo pual foren hagudes
Item p' q' lom iformats q' algūs d'ls senyors d' sudits tenē p'sos algūs pagelos iat
na sediga p' pt d'ls q'ls hā p'sos licitamēt diēt e allegāt q'ls hā p'sos anāt en fauor
e ajuda d' nres officials e d' lo tēps q' p' nre manamēt los dits nres officials ma ar
mada tēguirē los dits pagelos p' fer justicia d' aqlls: po no obstant aqo declarā e
manā: q' los dits pagelos p'sos siē mesos en la liberrar p' aqlls q' p'sos los tenē sēs
rescat algu si lo tal rescāt encara no era pagar. d'clarāt totes e q' seuol' obligaciōs
e iegurats p' causa d' dit rescāt esser nulles e de nēguna efficacia e valor. e aqome
reix diēt de qual seuol' obligacions de rescats e d' qual seuol' psones que los dits pa
gelos tiguessen p'sos e obligats a pagar quātirat o cosa alguna p' causa d' rescāt.
Item p' quāt a in itācia d' algūs p'lars e psones ecclesiastiq's se ha proceit p' iurics ec
clesiastiq's p'ra los dits pagelos o algu d'ls p' via d' la p'stitucio d' Tarragona e
en altra manera e los hā excomunicats e agrauats e si los dits p'cessos se p'seguiē
e los dits pagelos no fossē absolts seria renouar e suscitar la dita q'stō e p' v'ru
ra comoure e p'turbar lo dit nre p'ncipat. e cō p'ra los dits crimiñosos p' nra real
p'minēcia p' rāga p'ceir e fer p'ces d' regalia: prāt exortāt emanā a q' seuol' oficials vi
caris g'nals e iurges ecclesiastiq's ordinari e d' legats q' p' via d' la p'stitucio ne en
altra manera a iustācia d'ls p'dicts no p'cessq' e absolua los p'dits. Car si altramēt bo
fabiē p' d'fēcio d' nra iurisdiccio e regalias manariē p'ceir p'ra ells segōs q'ns p' rāy
Item p'stitui e metē en treua e pau percent e vn any als dits senyors o senyors ab
los dits pagelos d' remença e o d'ls mals vfos e ab los altres pagelos e altres qual
seuulla qui als dits pagelos donarē fauor e ajuda en los excessos crims e dilectes q'
cometerē ari receprāt cō donant los virtualles esforçāt los e en altra qual seuol' ma
nera: e viceversa en tal manera q' los vns als altres ne los altres als altres d' fer nos
puguē fer mal ne dan algu: ans s' tinguē en pau e s' s' sech. E p' major seguretāt de la

7
d ita pau volēt remoure tota occasio q̄ aquella pogues torbar: & clarā sentenciā e
arbitrā p̄ tots los actes passats ne p̄ causa d̄ aq̄lls no poder los vns als altres et
viceuerla criminalment ne siuil acular ne demanar se. Sobre les q̄ls coles a ma
jor cautela los denegā p̄petualmēt tota audiēcia en iuy e fora iuy axicō si los vns
als altres se fossen absolts de totes e q̄lseuol acciōs q̄ los vns contra los altres r̄
viceuerla tenguessen p̄rao d̄ les dites coles e p̄ causa dels dits d̄bats q̄stions dife
rencies plets litigis e cōtrauersies. La qual absolucio declarā d̄ vna p̄t e altera en
tre elles pla p̄sent n̄ra sentēcia esser haguda p̄feta ab tot effecte axi cō si realmēt e
mediāt acte publich p̄ les dites p̄t e q̄scuna delles feta fos. E volen q̄ los vns ni
los altres nos purē ajudar de actes sentēcies difinitiuues ne iterlocutories ni d̄ p̄
uisions algunes axi reals cō q̄lseuulla altres. los quals e les quals a cautela cassā
e anulā sis vol aboli e volē siē hagurs e habudes axi com si fetes e fetes no fossē.
hanēt p̄renūciat p̄ les dites p̄ts al dret plet e causa p̄rao d̄ les dites coles p̄fesos e
p̄fesos començats e començades. lo qual volē siē de tāt effecte e valor cō si p̄ elles
e p̄ q̄scuna d̄lles la dita renūciacio feta e fermada fos. Sols restant salues les ac
cions e drets q̄ p̄ virtut dela p̄sent sentenciā e p̄ la forma en aquella cōtenguda a
quascuna deles parts pertany e pertanyera.

Itē p̄ q̄ es iusta cosa q̄ los treballs sostengurs p̄ micer Alfōso d̄ la caualleria vici
cauceller en oir les dites p̄ts regonerer lo p̄ces d̄ dit cōpromes fer nos relacio
de aq̄ll e ordenar la present sentēcia enlla qual ha vacat molt tēps e treballar be e
diligētmēt: p̄tāt li taxā p̄ los dits fos treballs mil ll̄rs barceloneses pagadores p̄
les dites p̄ts en aq̄sta manera. es a saber p̄ los dits senyors o senyors. ccl. ll̄rs. e p̄
los dits pagelos de remença e o dels sis mals vfos set centes cinquāta ll̄rs pagar
dores dis tēps de quatre mesos cōtinuamēt cōpradors a p̄s q̄ la p̄sent n̄ra sentē
cia sera irimada e publicada als sēyors e pagelos q̄ p̄sents serā en la proclacio e pu
blicacio d̄ la present sentēcia e aq̄o sor les penes en lo cōpromes contengudes.
Itē tachā al noble don Inigo lopez de mēdoça p̄ los grās treballs e guastis q̄
sostengue en la anada de Catalunya p̄ la ferma d̄ dit cōpromes sis cētes ll̄rs
barceloneses pagadores les cēt cinquāta ll̄rs p̄ los dits senyors. e les. ccccl. ll̄rs
res p̄ los dits pagelos de remença e o dels sis mals vfos dins lo temps desus dit
e sors la dita pena.

Itē tachā al secretari Luis gōçales p̄ rebre la p̄sent nostra sentenciā. ccc. ll̄rs
barceloneses. les. lxxv. ll̄rs pagadores p̄ los senyors o seniores: eles. cccxxv. ll̄rs
p̄ los dits pagelos de remença e o dels sis mals vfos pagadores dins lo dit temps
e sors la dita pena. E q̄ hage dar la p̄sent nostra sentēcia en autēcia forma. ço es
vna a quascuna deles dites parts frāca sens paga alguna.

Itē tachā a Jume ferrer nostre escriua de manament p̄ los molts e grās tre
balls e despeses q̄ per temps de vii any ha sostenguts treballant en la forma d̄ dit
cōpromes dos cētes liures barceloneses pagadores les Cinquāta liures p̄ los
dits senyors: e les Centinquāta liures pagadores p̄ los dits pagelos de Remen
ça: e o dels sis mals vfos dins lo dit temps e sors la dita pena.

Itē tachā a micer Antoni d̄ bardagi regent n̄astra cācellaria: micer Frācesch

L. xiii. Lo ques deu pagar dels censals e violaris q̄ les vniuersitats reals fā axi a Iglesias o a coles pies o singulars p̄sones obediēts o no obediēts.

Et si los dits censals o violaris faran vniuersitats reals del principat de Ca
talunya a qual seuol esglesies monastirs collegis beneficis hospitals e
coles pies e qual seuol altres axi ecclesiastiques com layques p̄sones d̄ qual seu
uol cōdiciocio siē stades. cōsiderada la grā destructio d̄ les dites vniuersitats reals
volē. E ordenam e declarā q̄ en los censals d̄ les dites esglesies monastirs collegis
beneficis hospitals e coles pies per temps de. x. anys: e en los censals de altres
qual seuol perlonas de munt dites per temps de. xv. anys primers vinents e da
ciauant comptadors paguē e sien tengurs pagar tant quāt bastarā los drets q̄
eren e son stats imposats e de present son en aquells per ops d̄ pagar dits censals
e violaris cōpartint aq̄lls los creadors cēsalsistes entre ells a sou e aliura donant
abla present facultat als dits creadors de poder pēdre a mās lurs los dits drets
e posar en aquells cullidors o vēdre o arrēdar aquells segons que la plaura a to
ta lur voluntat. los quals drets no volem se p̄uixē cōuertir en altres despeses o
carrechs deles dites. vniuersitats voluntaries o necessaries exceptant lo carrech
del pont de barques de Tortosa lo qual se hage a pagar deles imposicions de a
quella axicō es stat acostumat. E si es hi sobzara pagats los dits creadors: re
ste e torne ales dites vniuersitats. E passats los dits quinze anys volē q̄ paguē
segons erē tengurs pagar ans deles dites turbacions. Exceptam empero to
tes les vniuersitats: q̄ son en pacte ocōcordia volūtariamēt e sens força alguna
fetes: sentencies arbitrals e judiciales passades en cosa jurada q̄ sien fetes o fetes
donades o promulgades. del dit any mil. cccc. lxxiiij. engā. E aq̄lls qui son en pos
sessio de reebre quaicun any majors annues pensions dels dits censals o viola
ris dela present reduccio volem que sien seruats los dits pactes concordies e sen
tencies e los possejdores en lurs possessio cōseruats remetent ales dites vniuer
sitats les pensions passades e degudes fins aci deles quals ordenan nos p̄ura
hauer raho. Exceptant tot ço q̄ dels dits drets e imposicions se trobara esser
erigit o degut. lo qual se hage a conuertir e compartir sou per liura en solucio de
pensions fins aci degudes tant quant bastara.

L. xiiii. Deles fermāces o cōreus principalmēt obliga ts en censals o violaris hauent recors contra los principals obligats.

Et per quāt se poria esdeuenir: q̄ algñes fermāces en cōtractes d̄ censals e vio
laris hā pagat p̄ los principals obligats: o principals obligats hā pagat e
tegramēt les parts d̄ sos conreus o obligats ab ells en los dits contractes: per la
q̄l rao ipso iure o p̄ cessiōs a ells fetes p̄ los principals creadors ells son fetes crea
dores

dors censalistes o violaristes: e per vètura los dits principals deutors e còreus se volrien alegrar dela present reduccio e determinacio desus per nos feta: lo que no serie d'gut ne rahoable: Perço pronunciam e determinam: que en lo dit cas aquell tal fermança o fermançes que hauran pagades pensios p los principals o aquell tal principal obligat o principals que hauran pagat les parts d pensions tocants a lurs conreus siuulla hagen obtinguda cessio dels creadors principals siuulla: no hagen: que puzen hauer e cobrar lo que hauran pagat per los altres intregament la present reduccio e determinacio nostre sobre les dites pensions no obstant. Bela qual en lo dit cas no volem: los qui en la dita forma seran se puzen alegrar empero volem e determinam: q daciauat los deutors no sien p solucio d pensios daciauat faedors en mes téguts: q vol e dispò la p'sent fèrècia.

L. xv. De les luicions de censals e violaris fetes en temps de les turbacions.

E Per quant poria esser: q alguns censals o violaris: Els quals son stades en lo temps de les turbacions fetes p lo senyor Rey don Johan pare nostre per nos gracies e concessions: o de aquelles fetes vendes e alienacions: e en apres per manament del dit senyor Rey onostre: o en altra manera son stades fetes e fetes fozer receptors o altres p'ones hauets de aç o poder: o per les p'ones ales quals tals gracies e concessions son stades fetes: no obstant que en les dites luicions no hage entreuégut solucio real e verdadera dels preus o propietats dels dits censals e violaris: e aris mostraria aquelles esser stades fetes fictament. Perço pronunciam: e declaram: que de tals luicions e quitaments nos puira: nes dega hauer raho alguna: sino ques mostras verdaderamèt e sens ficcio los dits preus o propietats esser pagades luides e quitades. En tal cas cò les dites luicions sié fetes fictamèt no entreuenint hi natural real e verdadera solucio e quitamèt: volem ordenam e manam: que los dits censals e violaris sien haguts p no luits ne quitats e vengan en la restitucio axi com los altres e de aquells se hage les pensions apagar quascu any segons per nos desus es ordenat.

L. xvi. Que mossen Carriera e hereus d Bertrã Darmèda ris paguè a tots creadors certes pensios de censals.

Sobre la diferècia q es entre mossen Johã Carriera e los hereus d Bertrã Darmèdaris quodã d vna part e mossè Antoni Johã Torres mossen Antoni pere de roca crespa e los hereus de micer Pere môt many quodã de la part altra demanats les pensios de los censals als dits mossen Carriera e hereus del dit Bertran Darmendaris del teps que han tengut e posseit les viles e lochs d hostalrich sãt celoni palafolls e altres lochs d el vescondat decabrera sobre los q's los dits creadors tenè los dits censals p'uncia e declarã: vist q los dits creadors son stades sempre obediets ala magestat del seyor Rey o no'e: q totes e q'sse

uol pensions rebudes o retégudes per los dits mossen Carriera e bertran Darmendaris o los hereus dels dits censals que los creadors reebien e han sobre les dites viles e lochs vniuersitats e singulars de aquella hage esser restituydes e pagades als dits creadors dins spay d quatre anys primer vinets q es a cascu dels dits creadors quascun any la quarta part de les pensions.

L. xvij. Que los censals nous sobre lo general es mercats sié valts e que sien reduits, a for de xxxij. milia per mil.

E Venint a declarar sobre les diferècies que son dls censals quis dien nous: Carpalunya per algunes consideracions lo nostre real animo mouents pronunciam e sentenciam e en la forma daual escrita validam los censals nous deius specificats e nomenats e reduits en los preus e propietats: segons se conte en vna celdua signada de nostra ma e legellada de nostre segell: la qual hauem liurada en poder del nostre prothonotari. Manat e pueit q sié pagats daquãt a rao d xxx. e dos milia per mil en lo dia e terme appoiat en los còtractes d aquells. Manant als deputats de Carpalunya: que aquells i criguen e continuen e facè scriure e continuar en los capbreus dels censals dela casa dela diputacio. Com vullã e declarem: que los dits censals se alegren de totes e qual seu ol priuilegis d ques poden e acostumè alegrar los censals: qui son carregats sobre lo dit general. Remetèt empero e hauem per remeles totes les pensions passades: les quals no volè quels deputats paguen ne ié téguts pagar. Arimateix si algudels dits creadors ne haviè rebudes algunes: volem: q aquelles no puzen esser per los deputats repetides demanades o compensades.

L. xviii. que lo general pac a mossen Galseran durall e a altres. vi. milia florins dor en certa forma:

E Mal demãda feta p mossen Galserã durall pe durall fill seu pe d conomines Galserã d'usuay mossè Johã bernal ten e e Antich almugauer sobre los sis mil florins dor a ells deguts per lo general de Carpalunya e interessos per aquells d' manats pronunciam e declarã q dins dos dies apres que sera intimat los tres staments dela present cort e los deputats de Carpalunya hage a fer e crear Sindich per fer bendicio als desus dits de censals q es a quascu dells per la quantitat a for de xxx. milia p mil. E la pensio de quascu dels dits censals se ha d pagar daciauant quascu any en son termini. E que la dita venda se hage a fer p lo dit Sindich ab charta de gracia e ab aquelles clausules obligatios e renunciacions en semblars còtractes acostumades posar. E si dins lo dit teps lo dit sindich e vèditio nos fahiè: entalcars pronunciam e manã: que los dits sis milia florins sié pagats als dits supplicants dels bens e rendes del dit general: com demnants en aço lo dit general e deputats e administradors de aquell. Quant als intreressos de

manats per lo temps passat pronunciam e declarā per alguns elguarts nostre anie
mo mouents dels dits interessos no deures res demanar: imposants als detsus di
es de manants e supplicants sobre aquells silenci.

**L. xix. Que los censals que la ciutat de Barcelona
fa a certs creadors: de que te carta de indēni
tat del general de Cathalunya: siē pagats sens
reductio.**

El pero per quant la ciutat de Barcelona pren certs censals nous sobre lo
general d' Cathalunya e en cara fa molts censals p' lo dit general: p' los qua
ls te carta de indēnitat e missio entre mans d' certs drets. Per ço volēts pro
ueir ala indēnitat dela dita ciutat validā (segons de sus es dit) los dits censals:
que la dita ciutat pren sobre lo dit general: e tots los censals que fa per aquell: e
la indēnitat: que li es stada feta. E prouem: e manam: que aquells sien pagats
al for: que son carregats com no vullam que sien reduits en pensio ni en proprie
tat. E per dar orde en los pagaments dels prop dits censals. volem prouem e
manam: que los deputats de Cathalunya paguen e sien tenguts pagar al cla
uari dela dita ciutat de Barcelona: qui de present es e p' auant sera qualcū any en
cascuna terça la terça part de les pensions dels dits censals: que la dita ciutat prē
sobre lo dit general: e fa per aquella e noresmenys que p' la dita ciutat en algun
temps pugā exir dela dita obligatio: volem agimateit e manam: que los depu
tats del dit principat quan scun any vltra les pēnsions dels dits censals paguē e si
en tenguts pagar al dit clauari cinch centes liures: pagades emper o les pēnsions
de censals e altres carrechs ordinaris del dit general per ops de luir e quitar los
dits censals: que la dita ciutat es obligada. ço es aqll dels dits creadors: q' milloz
mercāt fara. Volem ordenant e manant: que los drets e rēdes d' dit general d'ls
quals la dita ciutat te missio entre mans per los dits censals: sien tornats e resti
tuits al dit general e als deputats: o als administradors e receptors del dit gene
ral e de les rendes edrets de aquell: segons que nos ab la present sentencia los
restituim a aquells.

**L. xx. Que les cartes dels demunt dits censals nous
siē habilitades. E q' los dits censals nous siē ha
guts p' e carregats d' rre d' tots los altres censals.**

El cara p' quāt en molts dels dits cōtractes dels dits censals nous d' dit ge
neral axi d' la dita ciutat: com d' les altres son posades algunes paraules no
degudes: prouem: e manam fors priuacio de lurs officis q' tots e qual seuol no
taris qui dits carregaments han reebuts o los detenedors de les notes e scriptu

res de aquells e les parts o creadors qui los dits cōtractes tendran en publica
forma sien tenguts dins trenta dies primer vinents portar los dits protocols
e notes los notaris e detenedors de aquells e los dits creadors los contractes
en poder del vici canceller o del regent nostra cancelleria los quals e quascu de a
quells hagen a cancellar e leuar e fer cancellar e leuar d'ls dits protocols e con
tractes totes les paraules que a ells parra e sera vist esser indēgudament posa
des. Refent los dits protocols e contractes ab paraules degudes e pertinēts
E que per la dita reparacio no sien les parts tengudes a pagar al notari sino lo
que muntara lo pergami e lescruent que aquells scriura. E los que dins lo dit
temps no foran ço que dit es: los notaris sien priuats de lurs officis ipso facto:
e les parts no puyten esser pagades de les pensions de los censals fins les dites
cofes hagen complit. E mes auant ordenā prouem e statuim que tots los dits
censals sobre lo dit general carregats ques diuen nous sien haguts p' carregats
fets e fermats despuys que seran carregats los altres censals que per promissio
d' la present cort se han a carregar: ates q' reeben fermetat per la validacio e pro
uissio per nos de present feta.

**L. xxi. Dels censals o violaris creats en lo temps de
les turbacions. exceptats los del general.**

El per maior clarificacio d' les dites coses: e per remoure tots dubtes ques po
riē seguir pronunciam: e abla present determenā: q' los censals e violaris q'
seran carregats sobre vniuersitats o persones perticulars en lo temps de les di
tes turbacions del dit principat apres de les reduccions de les ciutats viles e
loch's d' dit principat: hon seran stats o venuts o daqui auant se crearā en aquell
no sien compresos en la present reduccio e determinatio per nos sobre lo paga
ment de les pensions dels censals e violaris d' sus feta dins aqlla no obstant los
creadors censalistes e violaristes: q' en lo dit tēps haurā cōprats dits censals e vio
laris: e daciauant comprat: puyen proseguir de manar e exigir ses pensions inte
grament tant com per justicia los pertenyera. E aço en quant los dits censals
e violaris no son stats creats sobre lo general d' Cathalunya. Com sobre aqlls
ja sia per nos feta special d'claracio

**L. xxii. Dels deutes simples. que deuen aquells.
qui en seruey del Rey eren.**

Item attenēt e considerant q' en algunes ciutats. viles e loch's d' dit principat
de Cathalunya ço es en la ciutat de Barcelona e alguns altres en les dites
turbacions son stats p' los bens mobles d' alguns d' les dites ciutats viles e loch's.
les quals eren en seruey e obediencia nostre e los creadors de aquells als quals
erē d' gudes algunes quantitats iaclic fossen dintre les dites ciutats viles e loch's

no han curat oppolar se ala occupacio dels dits bens mobles ne requerir exequicio de aquells: e ara apres les reduccions dels d. tes ciutats viles e lochs demanē esser pagats de lurs deutes integrament: los dits deutors preteptes e allegats lo contrari. E sie rā bonable dar algun orde en les dites coses per ço pronunciam e determinam que los dits deutors qui deuen deutes simples q̄ no sien censals ne violaris: no sien tenguts pagar los dits deutes ne putē esser demanats ne exequutats los dits creditors ans en aquells los impossan scilenci perpetuu als dits deutors absolvents. sino en cas bon rals deutes fossen de guts a persones pobres o miserables: als quals volem: e ordenam: sien pagats integrament. En aquesta manera limitam hientem lo capitol dela restitucio en quant parle e dispon dela restitucio dels deutes.

Lxxij. De la leuda de copliura.

Emes pronūcia: e declaram: volē: e manam: q̄ tant quāt la vila de Copliure stara fora nra obediēcia la leuda quis diu d Copliure no sia collida en alguna part d̄l principat d̄ Catalunya. Venit empero la dita vila d̄ Copliure en nostra obediēcia: volē: q̄ axi lo nostre procurador reyal com los altres d̄ qui fos interes: romanguen en los drets.

Lxxiii. Sobre la cōsignatio e compartiment de les cent milia liures del donatiu.

Eper que segons forma d̄la oferta per la cort a nostra excellencia feta d̄les tres cētes milia liures hauent a douar e partir cent milia liures d̄ aq̄iles entre plones de quascu d̄ls stament nades o domiciliades en lo principat de Catalunya en satisfacio de dans e imen. s de restitucions fetes e faedores e remuneracions d̄ serueys: segons q̄ a nos sera vist: Per ço donant e compartint les dites cent milia liures e consignat aquelles: manam als de purats del dit principat de Catalunya: que entre les persones cōtengudes en vn memorial d̄ nostra ma signat e ab nostre segel segellat per nos donat al nostre prothonotari. E per aquelles parts o quātitats per nos endit memorial cōpartides e d̄signades axi en propietat com en penlions responguen daquiauant de les dites cent milia liures ales dites persones en dit memorial contengudes. als quals volez e manam sien fetes totes les cartes per la present donacio e consigacio necessaries e ab totes clausules oportunes.

Lxxv. Que la present sentencia sia exequutada no obstant capitulacions guiatges e sobreceyments.

Volem pronunciam e determinam: que la present nostra d̄claracio e d̄termina

cio e les coses en aquella dispostes e ordenades sia obseruada e deduida a degut efecte no obstāt qual seu ol capitulaciōs fetes per lo dit senyor Rey o per nos o per altres haunts poder ab qual seu ol persones ciutats viles o lochs del dit principat: als quals en quant son diuerles e contraries ala present nostra declaracio e d̄terminacio expressament derogam. e noz esmenys per que la present nostra declaracio e d̄terminacio e les coses en aquella contengudes peruenguen a degut efecte: pronūciam e determinam: que la exequucio dela dita nostra d̄terminacio e declaracio e de les coses en aquella contengudes no sia ne puixa esser emparada o differida per sobreceyments ne guiatges fetes: los quals quant en aço ab la present reuocam: ne per sobre ceimēts ne guiatges faedores: dels quals quāt a efecte de poder emparar la dita exequucio nos abdicam poder de fer o atorgara quels. Encara que aq̄lls fossen ppio motu o a suplicacio d̄les parts.

Lata fuit hec sententia d̄claracio siue d̄terminacio p̄dictū serenissimū dominū Regem sedentem more solito in eius regali solio per se ac personaliter et de mandato sue maiestatis lecta e publicata per me philippum clementem eius prothonotarium et notarium publicum ac huiusmodi negotiorum scribam intus domū capituli ecclie Barcinone. vbi est conuocata e etiam eo tunc iuxta morem erat congregata curia generalis p̄cipatus Cathalonie e: quā sua celsitudo in presentiarum celebrat et seu tria brachia siue stamēta scilicet ecclesiasticū militare et vniuersitarum ciuitatū et violatū regaliū eiusdē principatus curiā ipsam representātia et facientia: die videlicet lune intitulo quinto mensis nouembis circa vni decimā horā ante meridiē eiusdē diei anno anatiuitate d̄ni millesimo quadragesimo octuagesimo primo. Regnozq̄ suorū videlicet Sicilie āno decimo quarto Castellae et legionis octauo. Aragonū vero et aliorū tertio. p̄sentibus ad haec pro testib' egregijs Enrico auūculo et maior domo maiore: ac comite d̄ Truinyo Buterrio de Cardenes comendatore maiore legionis ordinis milicie sancti Jacobi de spata: nobili Ludouico d̄car Lamer lengo: Roderico d̄llu o a cōputatore maiore in regno Castellae cōsiliarijs dicti domini Regis et pluribus alijs. in multitudine copiosa.

Suprascriptū trāslatū fuit sumptū in his terdecim folijs papiri p̄sertim folio meo signatura in eis computato ab originali sententia per dictū d̄m Regem die hora et loco predictis lata et publicata ipsumq̄ cum dicta originali sententia fideliter comprobatū cū rasis rescriptis correctis et lineatis videlicet in prima pagina primi folii vbi legitur libet. In prima pagina tertij folii de raso lineato interdictiones dites occupacione in secūda pagina quinti folii declar. Et in eadē pagina de raso lineato interdictiones forca fetes. In secūda pagina septimi folii no. In secūda pagina noni folii d̄ raso lineato interducciones del senyor. In prima pagina decimi folii cree. In secūda eiusdē folii cara. Et in secūda pagina vni decimi folii per los quals eren. De raso lineato interdictiones deutors absolent. Et in presenti mei signatura forca fetes: secūda: Et vt eidē fides plenaria vbiq̄ adhibeatur: ego dictis Philippus clementis dicti domini Regis prothonotarius et notarius publicus meū solitū artis notarie hic apposui signum.

Malet Aduocat fiscal: e micer Ponç ornos jutge decor per los treballs que en fer los processos cōtra los dits pagelos hā sostenguts a quascu Linquāta liures barceloneses: e a Johā de Puig mijsa Scriua de manament. xxv. liures barceloneses pagadores per los dits pagelos dins lo dit temps: e fors la dita pena. los quals volem nos puguen mes tachar ni exigir dels dits pagelos per auaries ni per los processos contra aquells fets.

Item taxam a micer Domingo bofill doctor de Berona p alguns treballs sostenguts de nostre manament en lo delus dit negoci Linquanta liures barcelonelles pagadores per los dits pagelos en la dita forma.

Item si los altres pagelos q no son de remença volēts se alegrar d la dita nra sentēcia e del pdo e remiuto en aquella contenguts lo aram emologarā e aprouarā la present nostra sentēcia e totes e sengles coies en aquella contēgudes prounciā e manam sien tenguts contribuir en les dites tachacions ab los dits pagelos de remēca e o dels sis mals vsos: aci e p la forma q en la condemnacio pecuniaria delus contenguda hauem pronunciat deure contribuir.

Item pronunciam arbitram e declaram q los senyors o senyors e los pagelos que dauant nos han compegut p. n. e com a procuradors e sendichs d aquells de qui tenē poder dins tres dies apres q ls sera intimada la p̄sent nra sentēcia e los senyors o senyors e los pagelos e altres q lleuol plones tēgudes a p̄stacio o solucio dls mals vsos seruituts dls mes censos e altres coies dls dits: e encara los pagelos qui no son de remença ni dels dits mals vsos e seruituts los quals vniuersalment e o singularment ion stans en donar cōsell fauor e ajuda als dits pagelos de remença e o dls mals vsos p a fer e ppetrar los crims e dlictes desusdits absents de nra cort: q p sos pcuradors o sindichs loat e aprouat no hauran la dita nostra sentēcia sien tenguts dls vint dies los q no serā absents dls dit principat aps q la dita nra sentēcia sera en quascuna vegueria itimada p veud crida publica loar e aprouar la dita nra sentēcia e totes e qualleuol coies en ella ptengudes purament e sens cōdicio alguna. Los quals vit dies correguen en quascuna vegueria dls dia en auant q la dita crida en aqulla sera feta. E los absents del dit principat al tēps d la dita crida siē tenguts fer la dita loacio e emologacio e aprouacio dls altres vit dies apres q seran tornats dins lo dit principat. E qualleuol dels sob̄ dits si lo cōtrari fara si sera senyor o senyor o pages dls q fermarē lo dit cōpromis cayguē en les penes de aquell: e no puguen ni puguen dela present nostra sentēcia ni de cosa alguna en aquella dita sentēcia contenguda alegrar se ans quāt al tal e los tals volem sia de neugun effecte e haguda aci com si p nos dada no fos quāt a fauor llur. pero costemps restant la dita nostra sentēcia en la efficacia e valor quant a quell e aquells que aquella loaran emologaran e aprouaran en tote per tot purament e sens condicio alguna: e a perjudici de aquell o aquells que la dita sentēcia emologat no hauran segons dit es. E açomateix volem baja loch en los senyors o senyors pages o pagelos de remença e o dls mals vsos q no han: fermat lo dit cōpromes e no loaran ni emologaran la present nostra sentēcia e tot lo cōtengut en

ella purament e sens condicio alguna legons dit es. E si seran pages o pagesos q
no son de remença ni dels dits mals vlos o seruituts: e sera s aqlls q donaren cõ
sell fauor e ajuda receptar los dits criminosos o en altra qualseuol manera: que
no puga ni puguẽ alegrar se del perdo o remissio que als sobredits qui donaren cõ
sell fauor e ajuda p la presẽt nra sentencia hauẽt nos ab ells ab clemencia dame a
forçã, ans declaram q contra el tal e los tals se proceesca e baja proceir a instãcia
nre fisch p processos de regalã factoria e altra qualseuol manera q p vlatges de
Barçna e constitucions de Larchalũya proceir sedeura e pora. E no resmẽys p
nũcia e dclarã e arbitra: q passat lo dit tẽps la dita sãtẽcia e totes les coses en aqlla
contengudes sia haguda pemologada loada o aprouada p aqlls q loat emologar
e aprouat no hauran aricõ si p ells e quiscun dels dins lo dit temps fos stada lo
ada aprouada e emologada quãt a presjudici seu benefici dels altres qui emolo
gar e loat hauran purament e sens condicio alguna legons dit es.

Frẽ per q̃s deu attendre: q los dits debars differencies e q̃stions q entre los dits
senyors o senyors e los dits pagesos siẽ p a tostẽps leuats e remoguts p la p̃sent
nra sentencia: e sia leuada tota ocalio no puguẽ renouar see iucitar. artes que en
la epecucio e pratica de aq̃esta nra sentencia porã inlurgir algunes difficultats: e
aximeteix entre les dites parts porã esdeuenir tals ptrauersties q peruentura p la
presẽt nostra sentencia serien omeles e no determenades: o porã esser q fossen de
termenades e no cõcouendria p ocozrer e remediar a tot lo que sdeuenir porã ab
volũtat e expres consentiment de les dites parts: lo qual p̃sentiment loat emolo
gar la p̃sent nra sentencia dclarã siẽ vists p̃star e dar: nos retenim prenẽ e referuã
potestã d dclarar interpretar reuocar corregir ajustar cõmutar e esmenar vna ve
gada e moltes la presẽt nra sentencia e totes e sengles coses en aquella cõten gu
des tant quãt parra o parran obscures duproles o declaracio interpretacio reuor
cacio correctio e esmena dignes: axi a instancia de les dites parts o de la vna d aq̃l
les com per nostre propri moriu diuis temps de cinch anys del dia dela promul
gacio dela presẽt sentencia consinuantment compradors.

Zata fuit predicta sententia et pronuntiatio arbitralis per dictum serenissimum do
minum Regem arbitrum arbitratorem et amicabilem compositorem: et d eiusdẽ
maiestatis mandata lata et publicata per me Ludouicum gonçalez secretarium
sue celsitudinis ac notarium publicum per totam dictionẽ eiusdem: presentib⁹ in
stantibus et dictam sententiã petentibus ac proferri supplicãtibus venerabilib⁹
Nicolaõ deçilloz Abbate sancti Petri de galigans ciuitatis Berunde: et Petro
ferrarij thesaurario Sedis Ciuitatis eiusdem: ac Nobili et Magnifico Petro
galcerando de crudillis domino baronie de Locustaria: Johanne petro de vila
demany veruessoze: et Martino johãne de turrillis domino castri dela Rocha p
vna parte: ac honorabilibus Francisco d verratallat: Petro canya ville de episco
pali: Petro Ferrer de madre maya: Petro pi sancti danielis extra muros ciuitatis
Berunde: Marcisso vila de Cartiliano: Johãne raymondo busquets de vall ca
nera: Petro antonio de Vilalbino: Petro orench de Tordera: Laurentio spi
gol sancti felicia de panyarolat Petro caselles d Lrespia: Johãne figarola d fon

re cuberta: Bartholomeo sala de Molotomes: Petro company de Zella: Andrea
bosch de Terraça: Johẽne albin yana alias pages dela Nella Antonio gali
de Polinya: Johanne torro de Palacio tordera: et Antonio camps alias tertis
sancte eugenie pro altera parte in predicto monasterio beate Marie de gaudalup
pro regni Castelle die videlicet veneris vicesimo primo mensis aprilis anno a nati
uitate domini Millesimo quadringentesimo octuagesimo sexto: Regnorũ vero
dicti serenissimi domini Regis videlicet Sicilie anno. xix. Castelle et Legionis.
xiiij. Aragonum vero et aliorum. viij. presentibus pro testibus nobilibus et magni
ficis Johãne de cardona: Raymundo de cardona: Guilermo de sancto clemete
militate oratore de putatorum principatus Larchalonie: Ferdinãdo de cardona: et
Francisco de Rocha forz militibus. Postmodũ vero die vicesimo secundo eorũdẽ
mensis et anni et villa sancte Marie d guadalupo per dicti Francisco de veretal
lat: Petrus canya: Petrus ferrer: Petrus pi: Marcissus vila: Johãnes raymundo
busquets: Petrus antonius: Petrus orench: Laurentius spigol: Petrus
caselles: Joannes figuerola: Bartolomeus sala: Petrus company: Andreas
bosch: Johẽnes albin yana alias pages: Anticus gali. Bernardus torro: et An
thonius camps alias tertis tam eorum nomine proprio quã nomine principalis
suorũ a quibus fuerũt electi ac creati iudici: et pcuratores laudarũt approbarunt
et emologarunt predictam sententiã et pronuniationem simpliciter et sine aliqua
retentione promiserunt q̃ dictis nominibus prout ad eos et princepales suos tã
git eam et omnia et singula in ea contenta tenere et obseruare: et in nullo cõtra fa
cere vel venire aliqua ratione vel causa: presentibus pro testibus Francisco castell
de scribania serenissimi dñi Regis: et petro ric scriptore sequenti curiã. Frẽ iã dẽis
die anno et loco venerabiles nicolaus deçilloz Abbans scipetri de gallicans: et pe
trus ferrarij thesaurarius sedis Berunde noie proprio et principalis suorũ laudarũt
apparũt et emologarũt sententiã et pronuniationẽ predictã simplr et sine aliq̃
retentiõ: promiserũt q̃ dẽis nõibus eã et oia et singula in ea cõtenta tenere et obseruãt
pro vt ad eos et pncipales suos tãgit: et in nullo ptrafacere vel venire ratiõ aliqua
siue causa p̃sentibus pro testibus Francisco castell: et Francisco de villa noua d regia
scribania. Insup dẽis die anno et loco magnificus Johãnes petrus de vilã demãp
nomine proprio predictam sententiã et pronuniationem eodem modo quo pre
dicti laudarũt aprobauit et emologauit presentibus testibus Francisco alderete
de Tordesillas Regni Castelle: et Joannerijoli Ciuitatis Larchonie Regni
Sicilie domicelli. Ac etiam die. xxiiij. dictorum mensis et anni in eodem loco no
bilis et magnifici Petrus galcerandus de crudillis dominus baronie de Logu
staria: et Martinus ioannes de turrillis dñs castri dela rocha eodem modo quo
supradicti laudarunt aprobauit et emolgarunt p̃dictam sententiã presentibus
pro testibus magnificis Francisco de Rocha forz militi: et Martino dangula
domicello alumnis dicti domini Regis.

Signum.

Ferdinādi dei gratia. ꝛc. Qui nominibus p̄dictis p̄dictas
sententiam ꝛ arbitrationem tulimus eidemꝛ sigillum no
strum comune in pendentem iussimus appoendum

Los condemnats per la sentència de
la real magestat son los següents.

En Clauaguera de Baret: Francisala fill de Peiohā sala quōdā: Marcis vila
alias cifre: Vila alias grill de porqueres: Valenti colell: Johā ramon bulquets
de vall canera. Bell vespre de Baret: Rouira de Baret qui tira a mossen ꝛ alba
Marturia vidal dela selua: Streue pascual de vilalbi. Johan genoues de vall ca
nera: Pascual lebres de Laça lo germa major: Marcis gozat de lembilles: Jo
hā, miquel de caça: Pere bartomeu dela Bisbal: Johan carba de Arenys: Jila
del pont de montseny. meruny dela Bisbal: quis feu capita: Landrich de
porqueres: Sala de Montornes e fos fills: Andreu botch de Tarrage: Pere cō
pany de Zella: Pere Johan tria de Adataro: Johan morata del fou: Jaume plā
rada dela Mella: en Pallas de s̄ca eulalia del teime de monboy. March vinyals
dela Berriga: en Terres de sancta Eugenia. en Puig de Taradell: Lo frances
lo fill den Lanet de L olōge: en Berard de Colonge: en Castella de sant Joan
de Palamos: Johan mir de Linars: Antthoni bou de sant Saloni: en Bluer
qui te la casa prop la bella dona: Ferrer de penedes de lagostera: Johan coll de
Lagostera: Los tres germans Vilalongues de Laça: en Barau cretell de caca
e ion germa lo hereu: en Pere garau de Caldes: Marturia lozenç de Laça: Bar
rau pla criat de mossen Ventallar: lo galco qui anava ab en Sala de Montor
nes: lo mallorqui qui anava ab lo dit Sala: Los germans sanperes de Lorro iula
en Colomer de Lorro iula: en canals del dit loch: Pere oliueres de Lorro iula:
Comapriegona de sant Quirze: Company de Martozelles: en Camp de Mart
ozelles: en Puig de Blor: Johan de leyda: en Pere pedres de Laça: Bartomeu
meu puig de Lissa subira: en Riera del bisbat de Vic: Bertran de folgons: en
Briuer de prop Adieres: en Seriya: en Colomer de Linars: Bernat cananls alias
croç de Lanoues: Amador vidal de Adramanya: lo pare de Marcis gozat: en
Volart de Lanoues.

Jo el rey!

La interpretació feta p al magest del senyor Rey.
sobre algus caps de la sentència p la magestat donada.

12
Hoc est translatū fideliter sumptū Barchñe a quibusdā patētibus perga
menis lris siue interpretatiōes sentēcia per serenissimū ꝛ potētissimū
dnm Ferdinādu regē castelle aragonū. ꝛc. Sidicis pagēliū ꝛ hominū
de redimētia cōcessis suagꝛ ppria manu sub signatū suoꝛ regio sigillo
in quāda veta ciricea rubei croceꝛ colorū impenden. munitum nō viciatū nō cācel
latū nec in aliq̄ eaz parte suspectū sed omni prorsus vitio ꝛ suspitiōe caren tenoris
huiusmodi. Nos Ferdinādu dei gr̄a Rex castelle aragonum legionis Sicilie
Granate: toleti: valēcie: galicie: maioricarn: Dupalis: sardinie: Cordube: Corlice:
Murcie: Biēnis Algarbi: Algezire: Sibraltaris ac insularꝛ Canarie: comes Bar
chñe: dn̄s viscayē: ꝛ Moline: dux Atheney. ꝛ Neopatrie: comes Rossillon: ꝛ ceri
tanie: marchio Dultāij: ꝛ gociant expiditā et reuerēter p̄setnata fuerūt inajestati
nre p parte v̄ri fidelū n̄ozum Johānis almar ꝛ lauretū spigol sidicoꝛ redimētia
az ep̄atꝛ gerude: ꝛ Antōij feliu liduꝛ redimētia ep̄atꝛ Barchñe noie ꝛ p parte om
niū alioꝛ iudicoꝛ redimētiarū in ep̄atibꝛ Barchñe: geunde: vici: vrgelli ꝛ alioꝛū
pagensium vulgo diciturorum de redimētia capitula serieri sequentiū.

Lo primer capitol abla qual humilment recore a vostra
real magestat los sindichs de les remences.

Nostre alt e molt excellent Rey e seyor a vostra real magestat humilment
recore en Johā almar e lozenç spigol sindichs de les remences p lo bis
bat de gerona: e antoni feliu alias morera sindich dles remences en lo
bisbat de Barçelona: en nom e p part de tots los sindichs de les remen
ses en lo bisbat de Barçelona: gerona: vich: e vrgelle de tots los pagelos olim
appellats de remētia dient que tanta per avostra magestat ab la sentencia sua real
sia be e d'gudament puehit en totes les coles tocāt en los dits pagelos empo al
guns interpretant aquila en alguns caps sinistramēt o altres no obrēperāts ni ser
uants les coles en la dita real sentencia cōtengudes seifozgen de fer a dits pagelos
o alguns dells algunes violēcies en pochā observacio dls manaments de vostra
altre ap obniar a les quals coles han ordenat los capitols següents supplicant
molt humilment a vostra magestat li placia atorgar e consentir los aquells.

Capitol ij primeramet vostra magestat e la qual dclara so
bre los sis mals vsos de quina forma san apagar.

Primeraamet atres q̄ v̄ra magestat en lo segon capitol de la real sentēcia
ha declarat q̄ los tres so' de sens o los setanta sous de pprietat paga
dors als seyors p los homēs oliz de remētia se entenguen en comutacio
sis vol satisfaccio en compensacio dels sis mals vsos repartits entre az
q̄lls egualment a fi ea effeete q̄ lo q̄ no sera tengue a negu dels sis mals vsos no
pach la dita pecūia ni cens algu p causa de aquila elo q̄ sia obligat a algu o algus
dls en comutacio de aquils o aquils pach lo q̄ montara ala dita raolo q̄l capitol in
nuex e dclou q̄ los homēs oliz de remētia p q̄scun dels dits mals vsos paguē sis
diners de sens o deu sous de pprietat e sans dit capitol sia prou clar e distint en
cara alguns dels dits seyors q̄ tenen capbreus ab los quals alguns ofessen esser
homēs propis lurs e diēfer los alguns dels dita mals vsos volen esse esforcen
compelir los dits pagelos q̄ p esser homēs ppis lurs: encara q̄ no annomene
a negu dels dits mals vsos q̄ los paguen lo dit cēa de tres sous o setanta sous pprie
b ij

rat Et aq̄imereit alḡns altres senyors en los capbreus dls q̄ls son anomenats als
guns dels dits mals vfos. e apres hi ha vna clausula q̄ diu que tots altres drets
q̄ los dits senyors directes acostumen rebre sobre lurs homes p̄pris se forcen a cō
pellir los dits homes a pagar entegrament p̄ tots los sis mals vfos e cō a çonia
cōtra seria tenor del dit legō capitol lo qual dispon no pagen sino p̄ aq̄lls mals
vfos q̄ fan. Perço supliquen a v̄ra majestat man q̄ no pagen sino per aq̄lls mals
vfos p̄tengut en los capbreus específicadament ço es q̄ sino seran en lo capbreu spe
cificats o específicat neguns dels dits mals vfos no sien tēguts res a pagar per
comuntacio e reēpço de aq̄lls no obstāt q̄ digue en los capbreus que son homes
prop̄ris e si no seran en lo capbreu específicats sino hu o dos dels dits mals vfos
paguē solament p̄ aq̄lls e no mes auāt e cō aq̄sta sia stada la itēcio e mēte de v̄ra
majestat. Plau al senyor rey declarar e declara q̄ encara que los pagesos sien ho
mēs p̄pris q̄ per aço no siē p̄pellits pagar cosa alguna p̄ remēça dls dits sis mals
vfos si dōchs altrament no mostrauen fossē aq̄lls e algu d aq̄lls e sis mostrara q̄
nō fessen sino hu dos o tres o q̄tre cinch q̄ p̄ aq̄lls q̄ farā pagē tāt solament la pē
siode: sis diners e deu sos p̄ la reēpço: e si farā mes de vn p̄ q̄ tants cō ne farā pa
guē p̄ cascu d ells ala dita rao de sis diners p̄ la dita pēcio e deu sos pla reēpço. e
mes auāt declara q̄ p̄ esser hamēs p̄pris no es la intēcio fūdada d̄l senyor d̄ los sis
mals vfos o algu daq̄lls si dōchs altrament no mostren p̄ capbreu o cartes publi
ques que facen aquells.

**Capitol. iiii. qui tracta que si los pagesos sen hirā dels ma
sos de quina forma los senyors los poden pendre.**

Et p̄ quāt v̄ra majestat en vn altre capitol ha d̄clarat q̄ si los pagesos
sen hirā dels masos o detaran aq̄lls sens volūtāt delurs senyors q̄ los
dits senyors pugē p̄ sa p̄pria auctoritat ocupar aq̄lls e stablir los aq̄
voltran passats tres mesos apres q̄ los dits pagesos sen seran anats. su
pliquen a la majestat q̄ noy sien entesos pubills e algu q̄ p̄ bādols agues a depar
lo mas ni alguns masos q̄ abans dela sentēcia fossen ronechs ni masos mortis.
Plau al senyor rey quant als pubills sia pueix segons q̄ ental cars de justícia e se
gons p̄stitucions de Cathalūya es ordenat. Equāt als q̄ deirē los masos p̄ rao d̄
bādositats pueix q̄ durāt la bādositat si es tal q̄ no pugē segurament aturar en
dits masos q̄ tinguen les terres cultiuades: e lo mas en cōdret e paguē los drets
al senyor q̄ los masos nols puguen esser presos pus empo lo tal desēparāt los mas
se mera en mās dela cort. e sia prest star ha ordinació de aquella.

**Capitol. iiii. q̄ tracta sobre q̄los senyors no pugē forsa. d̄ fer
donatius.**

Et p̄ quāt alḡns senyors cōtra seria e tenor dela dita sentēcia forsan
lurs vassalls e fer los donati? e pagar a q̄lls q̄ placia a v̄ra alteze pro
ueir e manar q̄ tals coses no siē fetes ne cōportados: e aço sōta grans
penes aq̄ dita sentēcia sia seruada. plau al senyor Rey q̄ los vassalls
no sien forçats fer donati? cō aquells sien volūtatis e que sia p̄hibit ab grās penes

Capitol. v. qui tracta sobre lo blat de capta:

Et p̄ quāt v̄ra majestat ha manat sobre seure d̄la q̄stio d̄l blat d̄ acapte
lo q̄ es entre lo senyor vescore d̄ cabrera e molts d̄los vassalls placia a v̄ra
majestat reuocāt dit sobre seimēt pueir e manar q̄ hi sia fera justica cō
dit sobre seimēt sia de directa cōtra les cōstitucions d̄ cathalūya e perço
ab letres d̄ v̄ra majestat ha manat al regēt la cācellaria q̄ p̄ceisca dita causa e hi
faça prōpra justica. Plau al senyor rey q̄ tal sobre seimēt sia leuat e manat q̄ si faça
justica cō sia contra constitucio.

Capitol. vi. qui tracta dels castells.

Et p̄ quāt alḡns senyors d̄manē e exhigerē dret d̄ castelarge p̄ castells e
derrocars: e altres p̄ castells q̄ sō esser: los q̄ls abās deles passades turba
cions nos exigien a fer pagar dit castelarge sia gran iteres dels pagesos
esignāt mēt p̄ duas raos. La vna q̄ no passē nēgus mercaders d̄ bestians
alla a on ha a pagar castelarge: e p̄ cōsequēt noy donē p̄fit. Laltre q̄ no podē ve
dre tāt a lur avātarge los bestians q̄ tenē: supliquē a v̄ra majestat q̄ li placia ma
nar e pueir q̄ p̄ nēgus castells q̄ siē derrocats no puguen exigir castelarge: q̄ los altres
castells q̄ sō en esser q̄ ans d̄las passades turbacions no acostūauē rebre: dit castel
arge que nol reeben e q̄ pagē amostar titols cō los perrāy dit dret e aquells q̄ls eri
gē. e fins pagē mostrat q̄ sia d̄clarat p̄ v̄ra majestat nol puxen exigir. Plau al senyor
Rey q̄ sia buada la sentēcia.

Capitol. vii. q̄ tracta q̄ los pagesos pugē fer festa a lur pler

Et que acres q̄ v̄ra majestat ab p̄uisios e manat que ells festes majors
negu nogotas ni pogues d̄spēdre mes de .x. sos p̄ foch: e cō lodit p̄cipat
de Cathalūya en alḡnes parroq̄es se falen les dites festes majors en al
tres no: e p̄quāt la dita p̄uisio e ordiācio sta en grā perill d̄ls pagesos q̄
los officials ab color que ha despēs mes dels du sos fan en q̄stes p̄celos e los pa
gefos e los cōposen e vexē d̄ p̄sos e altres coses major mēt q̄ lurs parēts e amichs
los acostūmē d̄ anar a veure: p̄tatal jornada els es força acullir los e fer los la d̄spe
sa: supliquē a v̄ra majestat li placia pueir e manar que la pēa ipofada ē dit capi
tol no sia executada ans sia remesa p̄perualmēt: p̄que a causa d̄ aquella no puxen
esser vexats ne calumniats. Plau al senyor rey que la dita pena e probicio sio leua
da per toire dits damnages qui sen segueyen.

**Capitol. viii. qui tracta cō lo senyor rey mana fer soltar alar
mirāt alguns homens que tenia presos.**

Et p̄ q̄nt la majestat ē dies passats cōfēti vna p̄uisio parēt ab la q̄l dōa
ua litēcia als dits fidichs e q̄l seuol altres p̄sones q̄ puguesē cercar e ha
uer los acres q̄ poguesē trobar p̄ la iusticia dels dits pagesos faēts e en
pe flor d̄ vidreres d̄l vescore: d̄ cabrera. hu d̄ls dits fidichs e altres d̄l dit
vescore: p̄ q̄s cercauē e sen tramētē d̄ dits acres feren vexats so es q̄ lobatle e lo
subbatle d̄ vidreres parlāt en lo mig d̄la placa diguerē q̄ ells teniē cōsell cōtra lo se
nyoren ferē en q̄sta lo q̄ era e es cōtra veritat: segōs diu dit flor car no parlauen si
no d̄la sentēcia real e d̄ls acres q̄ hauien mēester. e arilo dit batle pres. v. homens

Als q̄s entremetē cercar dits actes los q̄ls huyt e absagramēt e homenatge. E lo
dit flor p̄poyarē dienta q̄ eren caygurs epena de. xxv. liures p̄ que parlaue cōtra
lo senyor p̄ los dits actes lo q̄ es cōtra tota iusticia atesa la dita p̄uicio la q̄l dits
officials no ignorauē supliq̄n p̄rso a v̄ra maiestat hi vulla p̄uer e manar al dit
almirant q̄ no vege ni ell ni los officials en nengu q̄ treball per la dita senēcia cō
en la forma desus dita e altramēt los dits officials d̄i senyor almirant hagē anuyars
alguns q̄ treballen plo dit negoci. Plau al senyor Rey manar e manar al almirant
q̄no se empare los pagesos cercar los drets. E si los dits homens son p̄ses p̄ dita
rao q̄l solte e sils hā p̄poyors q̄les p̄poyors los sien teornades remetent la cōdēça
de aq̄o al regent la cancellaria ab lo trefor o altre official real.

**Capitol. i. q̄ tracta q̄ los senyors no puguē forzar de pla
degar los vasallsans lo regent ho age a declarar sumarie
ment et de pla.**

Nē p̄ quant entre los senyors e los homēs de remēça quascūdia iur
geixen diuerles questios e debars p̄ les causes erapona en la real sentē
cia cōtēgudes p̄ les q̄ls los dits senyors trahen en juy lurs vasalls e fan
pledigar aqueils lo q̄ es total destruccio dels dite pagesos e homēs d̄ re
mēça qui hā loada e emolgada la dita sentēcia real p̄so supliquē a v̄ra maiestat
li placia per merce sua manar esser scrit al regent la cancellaria que tostēps q̄ per
causa d̄ la dita sentēcia real sera moguda alguna q̄stio o q̄stios entre los dits senyors
e homēs d̄ remēça e de no remēça que aquelles sumariamēt e d̄ pla e sens scrit les
parts aple de paraula oides aquelles deliusta e d̄ termē administrat̄ tostēps iusti
cia entre les parts no cōportē li falsā negūa manera de p̄cs sino vistes les cartes
e capbre e la sētencia donada per v̄ra altesa. Plau al senyor Rey que les tals cau
ses se facen sumariament e sens scrits aq̄cō es supplicat saluo q̄ iiii hā a dōar testi
mōis q̄ aq̄lls e los articles sobre los q̄ls se darā se pugē posar en icrit a sola mēoria

**Capitol. i. qui tracta que los llichs e tots los altres treba
lats sien pagats.**

Nem supliq̄m a v̄ra majestat q̄ ates q̄ los llichs e advocats e p̄cur
dors e notaris e altres q̄ hā cōtinuament treballat e treballen ab lūna
diligencia p̄ fer exigir los tals q̄ v̄ra alteza fos pagada e encara p̄ lo be e
repos de tota la terra per lo q̄l han alexar lurs cases e lurs fets prop̄ris
lexat aquells a total p̄dicio e iactia per v̄ra maiestat sia stat manar fossen vists los
treballs d̄ cascu e encaralos d̄as donats a algū dels llichs li placia p̄uer e manar
sien pagats los dits treballats itegramēt per anyades del q̄ restara pagada v̄ra
alteza asi q̄ puguē sostenir lurs cases e p̄uen sostenir los treballs Plau al senyor
Rey q̄ los dits treballs sien d̄gudamēt pagats. Finitq̄ v̄ri p̄ parte maiestati n̄re
humiliter supplicatū vt capitula p̄re incerta t̄ v̄nū quodq̄ ip̄oz tanq̄ bonū rei pu
blice dictoz pagensū de redimētia p̄tinēcia p̄cedere t̄ firmate d̄ n̄ri regia benigni
tate dignaremur. Nos v̄o h̄mōi supplicationib̄ tanq̄ rōni t̄ iusticie cōsonis ami
nētes benigne h̄ico sup̄his maturo t̄ digesto cōsilio t̄ deliberatione v̄rute p̄t̄ris
nobis reseruate in dictan̄ra arbitrari m̄ia corrigendi declarandi t̄ interpretandi

47
n̄ras m̄ssiones in fine v̄niscuiusq̄ dictoz capituloz ap̄osuit̄ t̄ fecim̄ put et
earū teuore apparet. Idcirco t̄ore p̄ntis t̄ de n̄ri certa snia deliberate t̄ cōsulto v̄
tute predicti p̄t̄ris nobis retēre p̄ncerra capitula t̄ v̄nū q̄d̄q̄ ip̄oz iuxta m̄ssioes
d̄cretatiōes t̄ modificatiōes. Impede seu sine dictoz capituloz t̄ v̄niscuiusq̄
eoz cōtētas cōcedim̄ t̄ firmam̄ iuxta illarū series t̄ tenores t̄ eadem capitula t̄
in eis cōtēta inuiolabiliter iuxta dictas m̄ssioes t̄ modificatiōes teneri t̄ observa
ri. Jubeim̄ illustrissimo p̄pterea Jobāni principi asturiarū t̄ gerūde primogēito
n̄ro carissimo t̄ gubernatorū ḡerali n̄ro t̄ post n̄ros felices dies indubitato succe
ssori sub pat̄ne b̄ndictiōis obtētu dicim̄ gerēti v̄o vices n̄ri ḡnialis gubernatoris
in principatu catalonie vicariis baiulis subvicariis subbaiulis ceterisq̄ v̄niuersis
t̄ singulis officialib̄ p̄ subditis n̄ris p̄ntētib̄ t̄ futuris dicim̄ p̄cipim̄ t̄ m̄ada
m̄ sciēt̄er t̄ exp̄resse ad penā. iij. milie florenoz auri n̄ris inferenda errariis vt ca
pitula p̄re incerta t̄ v̄nū quodq̄ ip̄oz t̄ omnia t̄ sigula in eis t̄ quolibet eorum
cōtēta iuxta modificatiōes d̄cretatiōes t̄ ratiōes impede seu sine dictoz capit
uloz ap̄ositas teneant inuiolabiliter t̄ obleruēt t̄ faciāt per quos deceat obseruari
t̄ nō cōtrafaciant vel veniant aut aliquem contrafacere vel venire sinaut ratiōne
aliqua siue causa. in cuius rei testimoniu p̄sentēz fieri iussim̄ n̄ro comuni sigillo
impendenti munitū. Datum in ciuitate Bach̄ne die. iij. m̄elis nouemb̄ris. Anno
s̄natiuitate d̄ni millesimo q̄dringentesimo nonagesimo tercio. regnozq̄ nostroz
videlicet sicilie. Anno vicelimo sexto castelle t̄ legiōis vicelimo aragonū t̄ aliorū
quinto decimo granate autē secūdo p̄o el Rey. v. vice. v. generalis t̄ thesaurarius
v. corrēt. v. B. ferrer p̄ conseruatore generalis B̄ns rex mandauit mihi ludouico
gonzales vis̄. per v̄ica. t̄ per generalē thesaurariū t̄ per regentem cācellariam in di
uersorū. viij. elij. R. Signum dalmatij ginebret auctoritate. regia. nota. pub.
Barch̄ne. Sig num marci busquers auctoritate regia nota. publici. Barch̄ne
testis Sig num mei michaelis fortunū regia auctoritate nota. ij. publici
Barch̄ne que homini translari a suo originali predicto fideliter sumptū t̄ cum e
odem viridice comprobatū testificariq̄ vt supra patet scribi feci t̄ clausi die sexta
decima mensis nouemb̄ris anno a natiuitate domini mil. s̄. mo. quadringentesimo
nonagesimo tercio.

Deo gratias.

**Com los tres sous de cens son per los mals
vlos es pagan segons quins mals vlos fan e
dels mals morts.**

Don ferrando per la gracia de deu Rey de Castella de Arago de Leo
de Sicilia de Toledo de Valencia de Baligia de mallorques de Si
uilla de Serdanya de Cordoua de Corlega d̄ Murcia de Bahen de
Algarbe de Balgezira de Gibaltar Compte de Barcelona Senyor d̄
Aizcaye e de Molina duc de Athenes e de Neopatria Compte de Rossello e d̄
Cerdanya Marques de Quistany e Cōpte de Sociano al illustre Infant don
Enric nostro molt car e amat consingerm̄: e loctinent general en lo principat d̄

Catalunya e als spectabls magnífichs consellers e amats nros los portants
beus d nro gñral governador elo dit principat Vici cāceller o Regēt la cācellaria
aduocat fiscal veguers forueguers balles e altres oficials arx e eccliaſtichs cō ſecu
lars el bisbat d Berona Barcelona e Vic als q̄ls las pñts ſeran pñtades e aca
da vnodells ſalut edileccio Entes hauē p humil expoſicio a noſtra maieſtat ſeta
per part de alguns ſindichs dels pagelos quis diē de remença e mals vſos que
com molts dels dits pagelos tengon e poſſebesquan vltra lo mas principal en
quē habitē alguns altres masos derroquars als quals ells apellen masos morts
tenint y cultiuant les terres de aquella encara que les caſes ſien derocadas les
quals antigament eſſent habitades los poſſeidors eren tēguts enſer e pagar re
mença e mals vſos e que las ſenyorias directas ſls dits masos ſe ſforſan en ha
uer e ſer pagar de caſcū mas de aquells tres ſous decens: o ſexanta ſous p la com
penſa ad iudicada ab la ſentencia per nos p̄mulgada ſobre les remēſas entre lurs
ſenyors e lurs pagelos lo que los dits pagelos pretēnen eſſer prejudicial: aells
dibent que ſegons forma e tenor de la dita ſentencia los dits tres ſous de cens e
los ſexanta ſous del vycio ſon en ſatisfaccio commutacio e compenſacio dels dits
ſis mals vſos repartits entre aquells aſi e aſectre que aquells qui nī ſera tenguts
a algu dels dits ſis mals vſos no pagan la dita pecunia nī cens e los qui ſerā obli
gars a algu: o alguns dels dits ſis mals vſos e comutacio d aquells o aquell no
pagan lo que pagaran al dita raho E que per conſeguent encara que los dits
masos ronechs atinguament foſſen obligats en pagar mals vſos que ara los pa
gelos qui los han adquiſits ſen preſtacio de aquells no ſon obligats pagar los
dits tres ſous per foc nī part de aquells ni arx poc los. **Sexanta ſous** E per ço
han recouegut anos p obrinir juſt e aporru remedi de juſticia E nos volēt que la
dita nra ſentencia ſia incōcuſſament obſeruada per ço ab tenor dels pñts de la no
ſtra certa ſentencia conſultament vos diem e manam ſtremament que ſobre la de
manda o etaccio dels dits tres ſous decens dels masos ronechs ſaſſen ſeruat
los pactes e contractes ab los quals dits pagelos han ad quiſits los dits ma
sos morts p forma que ſi ab los dits contractes nos moſtraran los dits ſenyors
hauer ſe retenguts los dits ſis mals vſos nī algu de aquells ſobra los dits ma
sos ronechs que los pagelos no ſian compellits en pagar los dits tres ſous de
cens nī alguna porcio d aq̄lls Empero ſino hauran pactes algñs e los Senyors
ſe hauran retenguts ſobre dits masos ronechs los dits ſis mals vſos o algu de
aqueila volem e manam que ſia ſeruada la dita noſtra ſentencia inconcuſſament
e que les pñts en quant ſabeu interpredicacio o declaracio de la dita nra ſentencia
ſien ſeruadas executadas ſegons la ſerie e tenor delles en virtut del poder a vos
reſeruat de intepretar e corregir en aquella durant temps de cinch anys en ofeſſen
lo contrari per quant tenin cara la gracia noſtra e volen no incorrer en la ira e indi
gnacio nra apena de Mil florins doz anofres cofrens aplicadors **Bars**
en Saragoſſa a. i. del mes de Janer del any Mil. cccclxxxviii.

Et vic.
Et generalis theſorari?

Y po el rey.
Indiuerſorum ſigilli. iij.

Et pere fornet
locutis officiis.
coſer. gñralis.

Com ſe deu preſtar lo homenatge.

On ferrando per la gracia de deu Rey de Caſtella de Arago de Leo
de Sicilia de Toledo de Valencia de Galicia de Aſta lorques de Sie
uilla de Serdenya de Lordoua de Coſteguade Murcia de Baben de
Bigarbe de Algezira de Gibraltar Lōpre d Barcelona ſeyor d Vizcaya
e d Molina duc d Atenes e d Neopatria Lōpre d Roſello e d Lerdanya e d Ar
ques de Quſtany e Lōpre de Sociano al illuſtre Infante d Enrique noſtro mole
car e amat e loctinent general en lo principat de Catalunya e als ſpectables ma
gnífichs conſellers e amats nros los portants veus de nro general governador
en lo dit principat Vici canceller o regent la cancellaria aduocat fiscal veguers
forueguers balles e altres oficials arx eccliaſtichs com ſeculars del bisbat de Ber
rona: Barcelona e Vic als quals las pñts ſeran pñtades e cada hu dells ſalut e
dileccio Per quant en lo ſere capitol de la ſentencia per nos p̄mulgada entre los
Senyors de pagelos de remença de vna part e los pagelos q̄ ſolieu eſſer de la dita
condicio de la part altra es declarat que los dits pagelos ſien tenguts e obligats
preſtar ſagrament y homenatge de proprietat tantes vegades quantes los dits
ſenyors volran o requiriran e ſia ſtada la vna dicio o queſtio ſobre la forma de
les paraules ab les quals ſe ha de ſer ſagrament e homenatge prant per re
mourre totes diferencies en virtut del poder per nos retengut en dita ſentencia
ab tenor de les pñts declaram que lo dit homenatge ſe ha preſtar ſors la forma e
tenor de les paraules ſegüents. Ego parrochie atreudens q̄ Sereniſſimus dñs
Rex nunc feliciter regnans cū ſentencia preſtam maieſtatē inter ſeniores et vna
et pagenses de redimencia ⁊ malorum vium ex altera partibus declarauit ⁊ ſen
tenciant dictos pagenses debere preſtare ſacramentum ⁊ homagium eorum dñis
pñt continetur in ſeptimo capitulo dicte ſentencie tenoris ſequentis. Itē. Itē. Itē.
ſeratur tot⁹ tenor dicti ſeptimi capituli. Ideo recognosco. vobis. Qd teneo mā
ſum voca tum ſic p vobis ⁊ racione: pprietatis manſi eiudē facio ⁊ preſto vobis
tanq̄ domino ⁊ proprietario illius ſacramentum ⁊ homagium ore ⁊ manibus co
mendatum ſecundum q̄ in dicto capitulo ſentencie continetur ⁊ declaratur reſer
uatis vobis ⁊ mihi omnibus iuribus per dictum dominū Regem ſentēciatis ⁊ d
claratis nec cum dicta ſentencia ad quam nec refero: deinde ſubjungan tur alia q̄
pro ipſo domino tenentur cum preſtacionibus cenſum. ⁊ aliorum preſtacionū an
nualium ſequendo formam dicte ſentencie Manant diem manant vos ſtremament
queda pñt nra declaracio tengon e abſeruen tenir e obſeruar faſſan per totes incō
cuſſament ſors les penes en lo conpromes e ſentencia contegudes **Bade**
en Saragoſſa a. i. del mes de Janer del any Mil. cccclxxxviii.

Indiuerſorum ſigilli ſancti. ij.

Y po el Rey.

Et vic.
Et generalis theſorarius

Et pere fornet loci
officialis gñralis coſer.